Массе а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ◆ ШИНАРА, 23 АВГУСТ, 1983 ШУ ◆ № 101 (6823). ◆ Мах 3 кеп.

КПСС ЦК ПОЛИТБЮРО

Ший аргІанарча заседание КПСС ЦК Политбюрос могайир КПСС ЦК парте ветеранашца хиннача вІашагІкхетара итогаш. Новкъоста Ю. В. Андропова, КПСС ЦК секретарий парте ветеранашца хиннача вІашагІкхетарах лоархІаме общественно-политически событи, коммунистически идеалаш котъяхара тІехьарча къовсаме партийн мугІараш, советски наьха деррига ноахалаш моаххиз санна кхотаденна хилар, партена, сийлахь - доккхача Ленина гІулакха мутІахьа хилар хьагойта тешал лерхІ Политбюрос. ВІашагІкхетаро хьахьенхар ветраний сий дола гвардн парте чІоагІа лоархІилга, партийни вахара революционни, тІема, къахьегама опыт лоралра а ебалра а, нихацара бувзамаш чІоагІдара даим йоакхо елга. ВІашагІкхетар долча хана белгалдаьнхар, кулгалдара стиль а вай мехка вахара еррига оагІонаш а эргайоахаш тоаяра, кадрашкара доагІар дукхагІа хьадехара, дисциплина а организованность а чІоагІъяра, производствана интенсификаци яра КПСС Центральни Комитето кийчдаь а чакхдоахь а гІулакхаш беррига советски наьха хьинташа дІа ма дехка хилар, цар дика воздействи ю экономика дегІайоалаяра, халкъа хьал-торо тоаяра.

Парте ветеранаша КПСС чура а арахьара а политика цхьан дегаре хьаллацара, парте XXVI съезда, КПСС ЦК ноябрьскии (1982 ш.) июньскии (1983 ш.) Пленумий решенеш кхоачашъеча советски халкъо лоаттабеча къовсаме даакъа лацара, къаьстта кагирхошта а луш, къахьегамхошта коммунистически кхетам луча беркате болх бара лакха мах бир КПСС ЦК Политбюрос.

Союзни республикай компартей ЦК-шта, парте крайкомашта, обкомашта тІадиллад партийни, профсоюзни, комсомольски организацешка, къахьегама коллективашка, нах бахача моттигашка вІашагІкхетара материалашта шерра пропаганда елга а уж дІайоаэхитилга а. Моттигерча партийни комитеташта могадаьд парте а къахьегама а ветеранашца тайп-тайпарча ноахалий викалашца хан-хашнахьа вІашагІкхетараш чакхдоахилга.

КПСС ЦК Политбюрос партийни, советски, профсоюзни, комсомольски, боахама органаш декхарийла яьй ветеранаша уттаду дешнаш кІоаргІа такха а царех йоагІийоагІаш йола решенеш тІайие а, производственни общественни балха дерригача доакъошка ветераний лоархІам лакхбара дана йоакхо е, организационно - партийни а идеологически а болх вІашгІехьбоаккхача, ленински идеалашта мутІахьа, социалистически Дахьенна. Коммунистически парте гІулакха тешаме болаш советски наха кхетам луча цар йоккхача вахара а политически а опытах пайда эца.

КПСС ЦК Политбюрос могадир КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела новкъоста Ю. В. Андропова профсоюзни делегацеца керте а волаш СССР-е веначa машиностроительни аэрокосмически промышленноста (США) болхлой къамашта юкъарча ассоциаце президентаца. АФТ-КПП американски профобъединение вице-президентаца У. Уипнсингераца хинна къамаьл.

КПСС ЦК Политбюро заседание дийцар халкъа боахаме Іилман - технически прогресс сихъяра де дезарех дола доп. Мехка экономика интенсификаци еча керттера хьал хиларах тара, Іилман - технически прогресс дІахо сихъелга Іалашдара КПСС XXVI съезда решенеш тІа белгалдаьраш чакхдахар духьа КПСС ЦК а СССР Министрий Совето а соцам тІаийцаб, хьалххагІе а цуи проект йийцай цхьайолча союзни республикай компартей ЦК, парте обкомашка а горкомашка а, министерствашка а ведомствашка а, Іилман, Іилмапроизводственни а производственни а объединенешка, проектно - конструкторски а технологически а организацешка, хІаьта дига хьал а лаьцай, мога а яьй. Іилманен техникаен карагІдаьнараш производствана юкъехьолга сихдеча лоацача хана доккхагІа дола хьокхамаш довхаш а хІаьта цул ларда тІа халкъа боахаме къахьегама овсарле нолагІо лакхьелга Іалашдеш хилийтара йоакхо еш йийцар иа коллективашка.

ТІаийцача соцам тІа белгальдай укх гаргарча шерашка прогрессивни технологически процессаш юкъейоалаелга сихдара ларда тІа Даймехка промышленносто шоай техникo - экономически хьокхамашца диллача доккагІа йолча вай хинарча образецел хІамма а воІа йоаца машинаш, оборудовани, прибораш, кхьйола продукци арахецара тІадерзадаьна гІулакхий комплекс. Из деча де Іерхlар фуд аьлча, из да предприятей, Іилман учреждений, тохнама а проектно - конструкторски а организацей опытно - производственни экспериментальни база чІоагІьяра а дегІайоаланра а керда техника арахеца ханнахьа кийчъяра эцаш йола объединеней а заводий а производственни мощностий резерваш пламашка чІоагІьяра, хІанзара продукци хьатчара потребителий лоархІам лакхбара тІадерзадаь гІулакхаш чакхдахар. Межотраслевой специализации производствана кооперировании дІахо шерьяра а кІоаргьяра а. продукцена аттестаци ю система эргайоаккхаш товара, кердачуи. лакха эффективность йолчуи оптови мах-хаш надбавкаш оттара, хІаьта къаевначунна тІера мах Іобаникара, керда техника, технологи, материалаш хьача а производстве караерзаеча а локъарчал доацаш даьча лоацараштa материальни стимулированни яра чакхдоаха гІулакхаш белгалдаьд.

Іилман - технически прогресс сихъяра керттерча лостамех цаІ ба лакха овсарле йола станокаш, машинаш, механизмаш, робототехнически комплексаш, вычислительни техника юкъейоалаяра ларда тІа технологически процессашта шерра автоматици елга. Цу гІулакха эшар фуд аьлча, из да кІезигагІа ха дІайохийташ, проектни конструкторски балхаш дикагІа, кул-кара бу болх наьха санна кІезигагІа кулга, арахецача продукце технически боарам лакхагІа хулга Іалашдеш йола атта хувцалуш йола автоматизировании производствашa автоматизировании: проектирование системаш а хьаяр сихделга.

Соцам тІа нитта белгальяй халкъа боахаме Іилманен техникаен карагІдаьнараш юкъехьолга сихдара хьалхара объединеней, предприятей, министерствай, ведомствай коллективай а цар кулгалхой а бехктонхам айбера де дезача гІулакхий комплекс.

КПСС ЦК Политбюрос дийцар кхыдола дешаш а.

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР МИНИСТРИЙ СОВЕТЕ

БАХАЧА НАХА ГІУЛАКХ ДЕЛГА ТОАДЕ

Бахача наха бытовой гІулакхаш делга дІахо дегІадоаладара а тоадара а хьакъехьа соцам тІаийцай Нохч - ГІалгІай АССР Министрий Совето. Цу тІа белгалдоаххь, республикие цу даькъе дикка хІама даьта: 1976—1982 шерашка бахача наха бытовой гІулакхаш делга 1,6-зза алсамдаьнна, юрташка — 2,2-зза. Болх бе йолаялийтай быта служба 82 объект.

Цхьабакъда, хІанзалца даьр дегІадаьхкача наьха хьашташа дІа ма дехкара дац. Быта служба предприятей а организацей а болха юкъе цІенхаштта кхоачамбоацараш кІезига дац. Цхьайолча моттигашка халкъа депутатий Советий исполкомаша, бахача наха бытовой гІулакхаш дара дола деча организаш йоагІаш йола йоакхо яц быта служба предприятеш хьалъяра а цар болх тоабара а, наха гІулакх дара культура лакхъяра. Общественни тІалхоиам лоаттабелга доагІача бесса вІашгІехьдаькхадац.

Бахача наха бытовой гІулакх дара министерства, горисполкомаша а райисполкомашна а быта цІенош, комплексни приемни пункташ хьаяра доагІаш дар хьадехац промышленни предприятешкара, колхозашкара, совхозашкара. Из бахьан долаш республика дукха нах бахача 89 моттиге яц бытовой гІулакхаш ду предприятеш.

Нохч - ГІалгІай АССР Министрий Совето бахача наха бытовой гІулакхаш дара министерство, жилищно - коммунальни боахама министерство, юрта боахама министерство, Нохч - ГІалгІай транспортни управлени, «Чечениигуплодоовощхоз», «Чечениигушвино», «Чечингаз» яха объединенеш, «Чечингазстрой» трест, бахача наха бытовой гІулакхаш дара лертгІа йоакхо па еча кхыча министерствай а ведомствай а предприятеш, горисполкомаш а райисполкомаш а декхарийла яьй из болх тоабара лертгІа оарцагІьяла, быта служба материально - технически база чІоагІьяра даим йоакхо е, быта служба вай хаьара предприятеш хьалъе, приемни пункташ дукхагІа хилийта.

Керттерча даьнъе де дезар фуд аьлча, из да наха бахача моттиге лелаеча хІамашта: радиотелевизионни аппаратурана, тайп - тайпарча машинашта а прибораашта а, мебела, нога гІирса, баракъашта ремонт елга, хІамаш юттилга, хІамаш химически цІенъелга тоадар, парикмахерскеша, банеша, фотоательеша, йІаьххача хана лелас хІамаш дІательча ательеша ду гІулакхаш нахага дикка дІанхачийтар, бахача наха телача заказагІа хьаеш йола хІамаш хоза а дика а хилийтар.

Къахьегамхошта аьттув болашагІа хургІолча тайпара дІахо а эргайоахаш тове еза наха бытовой гІулакхаш деча предприятей балха режим.

Быта служба предприятей а организацей а балха дукхагІа юкъеувза беза пенсионераш, цІенноаной, студенташ, царга бІаргчача дийнахьа болх а ца байташ, болхошта смежни говзалаш Іомаяра а цар квалификаци лакхъяра а йоакхо е еза.

Йочкхийча промышленни комплексашта проекташ уттаеча хана быта служба предприятеш хьалъелга белгалдола. Пансионаташка а салоІача цІеношка а бытовой гІулакхаш дара помещенеш хьакъестае а мердаяраш хьалъе еза.

Кхы тІа быта цІенош, комплексни приемни пункташ, кхьйола предприятеш хьалъяра задана чІоагІйир Министрий Совето.

Бахача наха бытовой гІулакхаш дара, юрта боахама, хьуи боахама министерствашта «Чечениигушплодоовощхоз», «Чечениигушвино» объединенешта, горисполкомашта а райисполкомашта а тІадиллад совхозашка, колхозашка, леспромхозашка 1983—1985 шерашка комплексни приемни пункташ хьалъяхара мел эшар делга.

Нохч - ГІалгІай бувзама управленена тІадиллад 1983—1985 шерашка быта цІеношка а комплексни приемни пункташка а телефонаш чуяхкаре технически торонаш лохилга.

Бытовой гІулакхий керттерча тайпай специализированни производственни объединенеш вІашагІйохкилга сихде деза бахача наха бытовой гІулакхаш дара министерства, горисполкомашта а райисполкомашта а. Городашка Грозне а Гудермесе а производственни объединеней чІоагІа механизаци яь йола керттера предприятеш юйохкийта, хІаьта кхыча городашкен районии центрашкен — филиалаш а цехаш а. 1983—1985 шерашка бытовой гІулакхаш дара керда тайпаш а прогрессивни формаш а юкъейоалаяра, комплексни приемни пункташ, проката пункташ, лакхача разрядех йола наха бытовой гІулакхаш ду организацеш дукхагІа хилийтара де доагІар долда.

Быта служба предприятешта лакха говзал йола кадраш кийчъяра, болхлой, кулгалхой, специалистий квалификаци лакхъяра тІадерзадаь гІулакхаш чакхдоахалда. Радиотелевизионни аппаратурана, цІагІа лелаеча машинашта а приборашта а ремонт ечеи гІулакх дечеи болхлой профессиональни говзал лаккъяра къаьстта теркам тІабохийтальда. Къоначa болхлоех производстве дикагІа пайда эца, цар къахьегам дикагІа вІаштІехьбаккха, квалификаци а говзал а лакхъе, хьехамчал леладелга шерра юкъедоаладе доагІа. Къоначa болхлошта эшаш дола жилищно - бытовой хьалаш хилийтара йоакхо е.

Бытовой гІулакхаш деча предприятей халача балхашта механизаци яра, уж контрольно - измерительни прибораштa, инструменташ Іалашъяра шефски новкъостал долда промышленни предприятеша.

Бахача наха бытовой гІулакхаш дара министерствана, жилищно - коммунальни боахама министерствана, горисполкомашта а райисполкомашта а тІадиллад городашкен юрташкен цІеношта наьха шоай чотагІа дукхагІа ремонташ елга, гражданий занятагІа кооперативни цІеноша квартирая чура тоаяра быта предприятеш дукхагІа юкъеувзилга. Нохч - ГІалгІай транспортни управлени, горисполкомаш, райисполкомаш декхарийла яьй наха транспортни гІулакхаш дара трансагентствашa а приемни пункташ а хьаслла.

ПИСЬМОЙ ЙОАКХО Е

«КПСС XXVI съезда решенешка хьежна къахьегамхой письмошца а предложенешца а бу болх тоабара дІахо де дезарий хьакъехьара» КПСС ЦК соцам кхоачашбара халкъа депутатий Нохай - Юртовски районии Совета исполкомо беча балхах бола соцам а тІаийцар НГІАССР Министрий Совето.

Къахьегамхой письмошца а предложенешца а беча балхах дола дешаш халкъа депутатий районни а юртий а Советий исполкомий заседанешна, советски актива районни школа занятешна каст-каста дувцилга, белгалдоаххь соцам тІа. Цхьадолча, боахамашна, райисполкомий отделашка, юрта Советий исполкомашка граждакий письмошка хьежар а нах тІаийбар а мишта латт хьежай райисполком.

Райисполкоме хьа мел доагІача письмошта регистраци ю, царта хашнахьа хьож райисполкома председатель, цар тІа дувцар кхоачашдара тІахьожам оттабу, заявленеш лаьхьарашка маьхатаца хоаи бу.

Гражданаш тІаийбелга а лертІадаьнкхад. Цу гІулакха графикаш оттаяй, наха хьадувцараш журналаш тІа дІаязду.

Письмош тІа а къамаьлаш деча хана а гражданаша уттаду нах баха моттигаш тоаяра, наьнъаш тоадара а нерда дараш хьадара а, моттигерча паччахьалкхен органий а организацей а болх тоабара хьаьъехьара дешаш. Уж кхоачаш а деш, райисполкомо дикка тоабаьб район социально - экономически дегІайоалаяра ше беш бола болх.

Цунца цхьана, Министрий Совето белгалдаьхар кхоачамбоацараш а. Цхьайолча организацешка граждавий декхараш кхоачашделга тІагІоллара лeладу, уж кхоачашдаь даллалца тІахьожам лоаттабац.

ЛерттІа пайда оац хьадийлача письмой деной опытах. Уж чанкдоахача юкъеоиц отделий заведующеш, районни организацей кулгалхой.

Министрий Совето халкъа депутатий Нохай - Юртовски районии Совета исполнительни комитет декхарийла яьй письмошца бу а гражданаш тІаийбара а болх дІахо эргабоаккхаш тоабе, Іоаьь дика опыт дІачІоагІъе а йоарлае а, жалобаш хьахулийтаи дола бахьанаш хьагучидаьа. Советски а боахама а организацешка, предприятешка, боахамашка учреждешка а организацешка а къахьегамхой письмошца болх мишта бу, гражданаш мишта тІаийбу хьежа деза, цу хьакъехьа ладугІа деза кулгалхошта еча отчеташка. Уж дувца деза халкъа депутатий Советий сессешка, райисполкома заседанешка.

Письмошца бу а гражданаш тІаийбара а болх кийса вІаштІехьбаккхара, уттаду дешаш сиха къестадара, письмош яздаьрашта ханнахьа корта болашц жопаш телара хьалхара кулгалхойн гІулакхерча наьхен персональни бехктонхам айбе беза.

ХЬАЛХАЛАТТАРИЙ МУГІАРАШ ШЕРЛУ

Шерра яьрнай бригадин формагІа къахьегам вІаштІехьбаккхара тІехьара социалистически яхь Аргунски «Пищемаш» заводе. ХІанз укхаза цу кердача формагІа къахьегаш я 29 бригада. Царна чубоагІа заводе къахьегаш барех дукхагІбола болхлой.

Керттерча даьнъе предприяте коллектив кердача къахьегама ноталонашка кхувлаш яраш бригадни подрядагІа болх беш йола бригадаш я. Цхьаниха бутт дІабахийтабац пятилетка кхоалагІча шера машинашъера ша шоаш тІаийца социалистически декхараш дикка тІехихоачаш ца деш.

Бригадни подрядагІа къа а хьегаш, цхьа наряд а йолаш болх беча бригадашта юкъе даим хьалха а латташ, башха-дика толамаш доахаш я Осмаева Хьава, Улыбаев Сераждн, Товсултанов Султан, Маслов Александр керте латтача слесарий - сборщикий бригадий коллективашн Хириханова Малипас кулгалдеча малярий бригадеи.

Б. МАГОМЕДОВ.

ЦхьайтталагІча пятилетка кхоалагІча шера заданеш хана хьалха кхоачашъяра шерра социалистически яхь йоаржальй Грозненски локомотивии депо коллективо. Къахьегама доккхий толамаш дахарца белгалйоалаш я коммунист опытни машинист-инструктор Николай Петрович Лучной керте латтача колонна коллектив. Укхаза къахьегаш ба шоай гІулакха бокъонца бола дукха мастераш. Царна юкъе эгтара хьалха цІи Воахх машинистий В. Г. Олимшиевеи Н. П. Соколовеи.

СУРТА ТІА: хьалхалатта машинисташ (аьрдехьара аьттехьа) Н. П. Соколов, Н. П. Лучной, В. Г. Олимшиев.

В. ДЭИСЯКА сурт.

МУХЬ КХУХЬА КЕМА ДІАХОТТАР

ТАСС ХОАМ

1983 шера 19 августа московски хьанах 17 сахьати 47 минути яьлча «Прогресс-17» яха мухь кхухьа автоматически кема дІахеттад «Салют-7» — «Союз Т-9» яхача лехкаш йолча орбитальни комплексах.

Космически аппараташ лохилга, вІаши гаргайоалаелга, гІашкаоэилга, вІашагІхоттилга чакхдаьккхад цхьа бара управлени еча Центрера тийшача командегІа а бортовой автоматика новкъостаьца а. ВІашкоэарен вІашагІхоттарен процессашта тІахьожам лоаттабаьб орбитальни комплекса экипажо — космонавташа Ляховеи Александровеи. Мухь кхухьа кема станцех дІахеттад цул агрегатни отсек йолча оагІорахьа.

«Прогресс-17» яхача кема орбита тІа дІахоачадаьд станце вІашагІтехача двигательни установкана лаьрхІа доагор, оборудовани, аппаратура, Іилман тохкамаш дарал экипажа вахар Іалашдарал лаьрхІа материалаш, хІаьта нитта почта а.

Экипажа доладегІеи телеметрически информаце даннеши хьахьокхачох «Салют-7» — «Союз Т-9» — «Прогресс-17» яхача Іилматохкама комплекса бортовой системаш лерттІа болх беш я.

Космонавтий Ляховеи Александровеи могашал дика я.

БАРХІ БЕТТА ПЛАН КХОАЧАШЪЯЬЙ

ЦхьайтталагІча - пятилетка кхоалагІча шера къаьстта дика къахьегаш я «Южэнерготеплоизоляция» яхача комбината Грозненски филиала коллектив. «ХІара балха дийнахьа дисциплина тІехдиеи хьадер дукхагІеи хилийтаІ» яхача девизагІа шерра социалистически яхь йоаржальча по рапорт деннад 23 августе дерригача технико-экономически хьокхамий бархІ бетта план кхоачашъяраx.

Дукха теплоизоляционни балхаш даьд цо «Грозэнерго» районна энергетически управлене электростанцешка. Социалистически яхье хиддапа хьалха а латташ, башха-дика къахьегама толамаш доахаш ба изолировщикаш Манашева Зинаида, Усмаева Табарик, Литвинова Галина. Шоай декхараш тІехховчашеш я А. Акритиди, Н. Судоркина керте латтача бригадай коллективаш а.

Х. СУРУДЖАНЦ.

КОЛЛЕКТИВАГА НИЗ БЕННАБ

Ер шу доладелча дена хІара бетта план ханал хьалха кхоачашъеш хьайоагІаш хилара совгІа тІаийца социалистически декхараш а тІехкхоачаддеш я «Чеченингушстройматериалы» производственни объединене чубоагІача Грозненски № 1 йолча гІишлои материалий комбината коллектив. Цу духьа Заводской района промышленни предприятеншта юкъе яьржача социалистически яхье хьалхара моттиг а хьожаеш, цунна еннай КПСС Заводской райкомен райисполкомен карара кара тела ЦІе байрах. Из деза совгІат карара ца даліитара кхы а шоай къинар айдаь къахьегаш ба комбината болхлой укх август бетта а. Ер шу доладелча дена цар паччахьалкхен планагІа лаьрхІачул совгІа яьхкад яьккхай 110 эзар сом мах бола продукци, задавел совгІа арахийцай 31 эзар сома маьха нормативно-цІена продукци.

Овсаре къахьегара совгІа производства эффективноста балха дикагІа лакхъяра даьъе а дика ю йоалаш болх беш я комбината коллектив. Электроэнерги, материалаш хоалрах, арахецача продукцега дІабола мах лохбарах укх шера планал совгІа 143 эзар сом пайда баьб паччахьалкхена. Ергита хІана яц къона укхаза арахецаш йола дирпини бІаьлагІча маркагІа я. Къахьегама овсарле лакхъяра план йиьи ахн процент тІехкхоачашъяьй.

Къаьстта дика къа а хьегаш, комбината сменашта юкъе хьалха латт Тимурзиев Альмад, Бесаев Лаьча, Турлуев Сайт керте латтача сменай коллективаш. Цига хІара сменагІа нормаш 130—140 процент кхоачашъеш хьинаре къахьегаш ба болхлой Рожатов ИбрахІим, Муртазалиева Лина, Патиев Гирн, Олейникова Анна, кхьйбараш.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

ОАХА ЯЗДАЬЧУН ЛЕРАГІА

Укх шера 21 июне «Сердало» газето арекаьккхар «Автобусаш шоай доалахьа йолаш санна...» яхаш корта а болаш йоле рейдови бригада материал. Цу тІа дувцар пассажирски служебни автобусий водителаша финансови бокъонаш телхехарах, паччахьалкхен кассе деха даза ахча шоай кисе а дехкаш, пассажираш дІаюха кхувлаш хиларах.

Цок лаьца Нохч-ГІалгІай транспортни управлене начальника декхараш кхоачашдеш волча С. Келоева тІоге хоам бу: «рейдови материала тІа бувцача тайп-тайпарча автобоахамашкарча водителаша финансови бокъонаш телхаяьлга бакъда, яхаш. Из материал йийцай пассажирски автопредприятей коллективай юкъарча собранешка.

Ерригача автопредприятей кулгалхошта дІахайтад шоашта долче гІулакха водителашка автобусаш ца лелайтара, векташ дІа-юха кхувлара шоашта тІечІоагІъяьча автобусех бизза пайда ийбара, договорни декхараш цІена кхоачашдара, автобусаша беча балха тІахьожам лоаттабелга чІоагІдара царна тІелатта бехктохкам боккха хилар.

Пассажираш дІа-хьа кхувларе бокъонаш цІенхаштта телха а еш, шоашта болча пайдана паччахьалкхен транспорт леладьраш дисциплинарни бехктонхаме эзаб:

Шелковской автотранспортни предприятерча № 15-05 ЧИО йолча автобуса тІарча водителаца хинна материальни бехктохкамах дола договор дохадаьд цо финансови бокъонаш телхаярах. Болх бе цунна еннай къаьна автобус, болхой дІа-юха кхухла а хьожаеш. Ахча шоай кисе а дехкаш пассажираш дІа-юха кхувларах Шалинскы автотранспортни предприятера № 06-66 ЧИК йолча автобуса тІарча водителa С. Асхабовнен № 42-49 ЧИЗ йолча автобуса тІарча А. Азизовнен строги выговораш яьй. Цэрца хинна материальни бехктохкамах дола договор доха а деш, уж хьожабаьб болхлой вахташ дІа-юха кхувлача автобусаш тІа.

Грозненски № 2 йолча пассажирски автотранспортни предприятерча № 84-80 йолча автобуса водителa А. Умаргиреева, № 47-27 йолча автобуса водителa М. Дудаева, № 64-71 ЧИК йолча автобуса водителa Ш. Чекуева, № 10-06 ЧИК йолча автобуса водителa Э. Цацуева строги выговораш яьй, хІаьта № 50-46 ЧИО йолча автобуса водителa Ш. Хасарова выговор яьй. Цу беригнешта укх шера июнь бетта эла езаш хинна премеш ца луш соцаьй.

Колонный водителашта юкъе беш бола кхетама болх эсала барех ПАП-2 гаража начальника Л. Ю. Зубайраева строги выговор яьй. ХІаьта автоколонна начальника декхараш кхоачашдеш хинна А. Шахаев цу балха тІера мукъа а воалийташ, ше хьалха хиннача валийтав.

Автоколонна - 1572 яхача предприятера № 51-23 йолча автобуса водитель Р. Дидаеви № 49-17 йолча автобуса водитель С. Цоковн автобусаш тІера дІа а баьхе кхь бетта кІезигагІа ахча луча балха тІа хьожабаьб.

Сунженски автотранспортни предприятера № 02-30 ЧИТ йолча автобуса водителa М. Евлоевнен № 12-39 ЧИТ йолча автобуса водителa Р. Арсамиковнен финансови бокъонаш телхаярах строги выговораш яьй, автобусаш тІера дІа а бохаш.

Автобусаша беча балха лоаттабеш бола ведомственни тІахьожам чІоагІбаьб».

Назрановски автотранспортни предприятера хоам бу: «рейдови материала тІа дувцаш дар бакъде. Из материал йийцай коллектива юкъарче собране. Цу тІа вувцаш вола водитель Х. Чоджоев финансови бокъонаш телхаярах шин бетта автобуса тІера ІоваьккхаІ».

Сунженски опытно-мелиоративни пункте директора язду: «Шийна долча гІулакха пассажираш дІа-юха кхувлаш лийнача водителa А. Хасуева дош дийцар водителий собране. Цунна бе боагІаш бола бахк а беш, укх шера июнь бетта эла езаш хинна ахчан премеца луш соцаьй».

«Грознефть» объединене Ташкалински технологически транспорта управлене начальника О. Исмаилова хоам бу: «Рейдови бригадо материал № 3 йолча автоколонне болхлой собране йийцай. Собране дахье доацаш хиннереша чІоагІа бехк бир водителa Э. Аркахаева шийна хоа а дойхаш пассажираш дІа-юха кхувлаш автобус лелаярах. Водителa выговор яьй».

Ленина орден лелаеа № 7 йолча треста МУС-а Грозненски автобаза начальника Е. И. Нагоркина хоам бечох, служебни автобуса шофера Н. П. Синчинова строги выговор яьй билеташ доацаш нах дІа-юха кхувларах.

Дагестански транспортни управлене начальника заместитела М. Каримулаева хоам бу: «№ 00-71 ДАЖ яхача автобуса водителаша Яшевин Двутбековин финансови бокъонаш телхаярах бехктохкаме эзаб. Цэрна строги выговораш яьй».

Д Е Н А Л

СИЙЛАХЬ-ЙОККХАЧА КОТАЛОН 40 ШУ ДУЗАШ

Советски нах, дерриге прогрессивни адамаш хийлуш ду Сийлахь - боккхачу Даймехкан тIом тIа Котало яьккхи 40 шу дизар дезде. Дунен тIа эттаро хьалхарча социалистически пачхьалкхехь кхел, дунен цивилизаце, прогресса а демократе а кхаане къовсамаш хиина эттаро цIагIа бела тохнам бар из советски халкъа а цуьн Герзашкарча Низашта а.

Цу бирсача шерашка советски нахо дIагойтар котало яккхара тIехьара цхьанна хIаманна эвлалургбоцца лоIам. Дунен халкъашта юкъера-ш империалистически рейцце эттара чIоагIагIа дола низаш эшадоро йолуча бесса хьагойтар вай общественни а пачхьалкхени а строй керттера совлеениш, советски обществон йохаргIоаца идейно - политически цхьоагIо, марксистско-ленински идеологи, советски патриотизм, социалистически интернационализм толар.

Тахан оаха хьоаллача «Денал» яхача кердача оагIон тIа оаха дIахо а халаттаргьа сийлахь-боккхачу Котален 40 шу дизара хетаь материалаш: фашистски гIеьракошта дуьхьала са цо кхоадош тIом бьарех бола очеркаш, зарисовкаш, бIухошта дагадоагIараш, тIема хенара письмош, кхыдола документаш.

Цудукьа газет дешарашка доксар ду вешо: нагахьа санна шоашка тIема хенара цу тайпара кьахетам дале— редакцега хоам бе. ХIана аьлча, уж исторически темеш вайна нийша ца Iеш, вай тIехьенашта а эш. Дьхтенна хала денош тIаэттача хана из нораа гIайттарна цIорош, царна карагIдийнна турпала гIулакхаш массенна а довза деза!

Котало йоаккхача мах бьа сергвоаца деньха юкьедиьар тыле кьальогаш хиннарашо. Ди-йиса ца кьовсам бола бьаб шоай моархой, дай метта дIахттача исташа, кхуш довгIача бараша, боккхийча наха. «Дерриге а фронта, дерриге а моастагIа эоавараI» — из хиннад царна массенна дагадаьллар, царна чиз тийнир. Оаха дуццарга тIема шерашка заводашка, фабрикашка, колхозийн совхозийн махка кьахаро кьахьегарца Котало горгахкийлари гIулакхаш, цар дохнача денахк.

«Денал» яхача оагIон тIа шоана корайоагIарга тахан Эскаро гIулакх деча вай махкахоех йола материалаш. Дьхенна хьалхара шоай дехар кхоачашдо вай республикера тхача нагийча нахах дукха а дукхагIар из бахктехкаме гIулакх дизза а цIена а кхоачашду, хIьыта цар дьныка-ионошка кьонгаш дика кхобарех баркалаш яхаш письмош ухийт доккхой командираша. Цу тайпара письмош а оаш редакцега доэзийтача чIоагIа бакъахьа хургдар.

Эскаро гIулакх де бала боза нагирхой кийчбеш дукха балзаш ду республика ДОСААФ-а комитеташа. «Денал» яхача оагIон тIа оаха дуццарга цар беча балхах а.

[redacted] боергбоцаш поархIам болаш хIама да... кьонача наха военно - патриотически кхетам баларь,— яьлар КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лаьрахьарча Совета Президиума Председатела новкъоста Ю. В. Андропова КПСС ЦК парте ветеранашца вIоашагIкхетар дейча хана шо къамеьл даш.

ЦIена дог - уйла йолаш, ленински васкатеште тешаме болаш, Даьхе боарам боацаш дукха езаш, шоай патриотически а интернациональни а дехар кхоачашде массаза кийча хургболаш нагирхоште кхетам балар геттара поархIаме хIама да. Школашка, профессионально-технически училищашка, институташка из болх миьнта бу дуццаш йола материалаш а каст-каста ховеттаргья вахе.

Лоацца аьлча, кьамсара газет дешараш, оаха дог доах «Денал» яха оагIув кийчьача оаш тхоашта новкъостал дарга.

ЦОХ ЭПСАР ХУРГВА

Ер ма дий аьнна пхьаккха хIама дац курсант Докучаев Олег белгалвоаккхаш. Лакхерча дегIара гIийло эIамсаг ва из. Бакъда, шоллагIа сар цецвоаккхаш да духхьал укх шера цуьна карагIдийнна спортивни толамаш.

Олег хIанз дешаш ва шоза Краснознаменни Ленина цIерагIча физически культура института шоллагIча курсе. Укх шера, бIаьсти, Финск заливе хилар город Ленинграда хьалхле яккхара чемпионат. Морской многоборье кьовсалуш яр вай мехка цIи хеза йола Лесгафта цIерагIа йола физически культура институте. Ленинградски тIема-форда база, Балтийски форда пароходства, лакхарча спортивни говзала школа, кхыча спортивни дешара заведеней командаш.

Хала дар цига хьалхле яккха, бакьда. Олег юкьевоагIача команда яз аьттув баьлар. Цул тIехьагIа хилар 13 окружной команда даакъа лоацаш хинна спартакиада. Цига хьалхара моттиг яьккхар Олег деша вагIача института командас. Хьалха бар уж лакхерча тIема-форда дешара заведеней командашта юкъе лаьттача Ленинграда уллуврча Петродворецца хиннача яхьашка а.

Докучаев Олег а цук новкъостий а даакъа лоацаш хилар СССР халкъий 8-ча ахкакарча спартакиаде а. Морской многоборья яхьаш дIахьош яр городе Ульяновске. Цига аьттув балаьзар вай мехкахочун команда. Цун ший бахьан дар. Команда эсала йолаш. хьалхара моттигех цаI яккха яз ца кхоачаш м дацар яз. Бальан дар кхаж тоссача хана аккарна кхьычача шлюпка мачта во дIачIоагIаьяьи Iунъенней хиларах, гонка юкъе кхоачача хана, кагъалар. Дог деха кулгаш Iохецанзар командо, цул тIехьагIа городе Батуме хиннача лично-командни хьалхле яккхара чемпионате шоллагIча моттиге бар вай мехкахочун новкъостий, хIаьта Олега ше кхоалагIа моттиг яьккхар.

— Миштта карагIдьинад шун командане а кхьона хьайна а миштта дика спортивни толамаш даха. — аьнначa хаттара жоп душ Олега дувц:

— Со се Грознера ва. Укхаза бах са да-нана а вокхагIвола воша а. ЭIамига волча хана деза дукхаезар сона наьк дара спорт. Цудухьа школе деша вахa веза ха а кхачалехьа Грознерта «Садко» яхача бассейне ухар со. Кхыча бераша кийсдича са дикагIа аьттув боалар. Цудухьа со хьожавир № 41 йолча специализированни спортивни школе. Тха классера беррига хIана бац аьна дешархой цхьан команда юкъебоагIаш бар. Геттара дика хьалаш вIаштIехьдаьккхадар тхона спортивни занятеш яра а дика дешара а. Укхаза айса дешача хана 8-ча классе валлалца комплексни хьисабе наьк дара секце ихар со. укхаза сона елар 1-гIа разряд.

Цхьан дийнахьа тха занятий дIайолалуча хана бассейне бахкар морской многоборья тренераш бола Кобиашвили Александр Николаевич Калинцев Михаил Васильевич. Оаза наьк миштта ду. тха занятеш дIа миштта йоаь хьежачул тIехьагIа массехк кIаьнк, царна юкъе со а вар, белгалваьккхар цар. Тхо хьагул а даь беседа йир, дийцар шоай спортах лаьна. шоаш долчe тхо дахар лайре.

Миштта дIадолалелар са вахаре морской многоборьяи ГТО многоборьяи занятешка ахара гIулакх. Оаха лоархаш хехкар вай Грозненски форда тIа. цига чакхйоахар тайп-тайпара яхьаш. Сай хьехархой, тренерий новкъостала аьттув боал са 1981—1982 вIаштта шиь шера вай республика хьалхара моттиг яккха.

1982 шера тIехдиъа дийша чакхйоаккх Олега школа. Цунна хьабийллa ба моллагIа нийъ. ХIаьта цо хорж тIема-форда флоте гIулакх дар. цудухьа ший кьахаташ нийтду цо Нахимовски училище деша вaха. Военномате документаш дIачудала вева латташ цун бIарг цIаьхха тIаотт хIана ше дешаш волча институте нагирхой деша тIахьехаш болча хоама. Вовшкомама дага а ваьле, цигара программага а хьеже цо дIадохьийт институте ший документаш. Вызов еначул тIехьагIа Ленинграде дIа а ваьхе тIехдика дIалу экзаменаш.

ТIема гIулакх Iомадара а спортивни говзал лакхьяра а занятеш дIайолалу. Юкхьанцарча яхьашна ше цIенхаштта вола бIухо-спортсмен хала дага волга дIахойт. вай мехкахочо. Яхьашка хьалхара моттиг а йоаккхаш цо кхоачашъю спорта мастера кандидата норматив.

Тахан цхьоалагIа курс тIехдика чакх а яьккха, отпуске вена цIагIа ва Докучаев Олег. СалаIа йиш йолаш-м ва из, бакъда, вIалла мето е йиш йоаш дац спортаца гIулакх, цудухьа вай Грозненски форда тIарча ДОСААФ секце ух из занятеш е.

— Сатийнна вагIа йиш яц се. — йоах кьонача бIухочо-спортсмена. — укх шера сентябрь бетта Дрездене дIахьорга Ленинградана вежарашка йолча яхь города Кила, Дрездена, Варна, Ленинграда командашта юкъера традиционни а хинна дIаэтта спортивни яхьаш. ХIара команде хургва вай-ваь саг. Дог тийша ва со се цу командана юкъеIоргхиларах а айса цига дика толамаш доахаргхиларах а.

Бакъда, ший керттера дехар тIехдика дешар, дика специалист хилар лерхI Олега.

А. РУСЛАНОВ.

ШИИ подразделене геттара дика вовзаш ва тIема гIишлонхо вола Азиев Руслан. ХIаране кхетадеш да эскара цу воархIамеча даькье тIема гIуданкаш де атта доацига. Ши денхар кхоачашде дешаш ва тIема гIишлонхо. Цкъа-дале, эскара моллагIча даькье санна по дика Iомаде деза тIема денхар. ШозлагI-дале, из ва гIишлошъер.

БIУХО-ГIИШЛОНХО

Уж дерриге денхараш дизза кхоачашде карагIдоаз Азиев Руслана. Ший подразделене инструментальщик ва из. Цун керттера денхар да, инструмент тIехдика лелаяр, эшачоа ремонт яр.

Де хIама доацаш ше висача моллагIа гIо де дезачоа уллув дIаотт из.

Шоай воIах доккхал де йиш йолаш ба Аьлте-Юрта бахи цуг ба Хьасани нана Хьалифан. Дика бIухо кхеваьв цар. Цунна тешал деш дар царга Руслана гIулакх деча даькьерча командира дайта баркал оала письмо.

«Шун воI хьинар долаш, шийтара дайм массал гойташ, коллектива толамаш динагIа хилийтара дог лазаш вола бIухо ва. Шийх тийша, дукха долга хов цунна. цу духьа йоаккхо ю техникен инструменташ даим дикачу хьала хилийтара. Цу гIулакхо карагIдоалийт тха бIарчача коллектива ший доккхийн бехктокхами денхараш дизза кхоачашде. социалистически лаье лакха хьохкамаш гойта.

Уставо дIадехараш тIехдика кхоачашдаь Iеш оамал яц Азиев Руслана. ший специальни знанеш даим лакхьяра хаддаиза терио ю цо. Цу гIулакха цунна дика гIо ду лаьрхIа доли литература дешаро. Цо а цун новкъосташа а дика кхетаду шоай хьинарех. балха тIера хиларах, эскаре гIулакхаш дизза кхоачашдарах тийша дерриге а долга».

Цох тешал дий дола цхьа масал доаладу командира ший письмо тIа. Массанена а дика дага доагIа тIема гIишлошъерий белта тIа цхьа хатар хинна дий. Цар хьалъеш латтача турба котламаш хий чухьийдар. Массаза а оарцагIа аьнаивар хий дIадаяха. Болх сиха дIабодар, бакъда, цIаьхха ехар хий хьалъоаш йола насос. Шоаш фу дерга ца хоиш беха латтийсар бIухой. Цу хана ший новкъостишта гIо де вера инструментальщик Азиев Руслан. Ше хьенача оатдалашта тоайир цо насос. Массехк минут яьлехьа юха а дIаболабир болх хIаьта ефрейтор Р. Азиев леррига а даь даллалца хатар хиначa участкера дIавахаизар. Цо гойтача денала, кьинара беза мах бир командира. цуна строя хьалхашка баркал аьлар. Дукха ха яц Руслан эскарера цIава йисар. ЦIавечa из миччахьа бакха воде а. миштта хьинар долаш, балха тIера волаш, ший гIулакх бокъонца кхоачашдеш Руслан хургва аьша хет.

ШИЙ ГIУЛАКХА МУТIАХЬА ВА

Укх тIехххерча хана дукха вайнаьха нагийнах ух мехка тайп-тайпарча Лакхерча Военни училищашка деша. Цхьабараш таниисташ хила лоиш ва, вокхаш — гIишлошераш, кхоалагIбараш летчикаш, кIезига бац тIема-форда флота специалисташ е строевой командираш хила безам бараш а.

ХIаьта Мальсагов Тархана Мухьмада эзелар артиллерия.

1981 шера йистеьккхар Мухьмада школа. Ер военни училище ваха дига волга ховча нанас из Грозненски мехкдаьтта институте мара деша гIоргвац. аьлар. Бизлаш тоьащ па хиларах деша отта вIаштIехьдаланзар. цудухьа шу па дайтар в знанеш йиш ца алийтар а дукьа из деша воза № 2 йолча технически училище. хIаьта ше кьайлагIа кийчо йора военни училища программагIа. Цунна цхьана да а йиша а шийгахьо а ерзаль наьнаца даим а къамаьл дора военни гIулакхах лаьца.

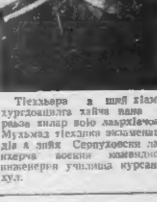

ТIехьвера а ший хIама хургдоацилга хайча нана а раьза хилар воIо лаьрхIачоа. Мухьмад тIехдика экзаменаш дIа а эийя Серпуховски лакхерча военни командно-инженерни училища курсант хул.

ДIайолалу хьалхара занятеш. Атта дац училище хьехаш дола Iилмаш Iомаде. хало да Устава, дез распорядке, тIема присята яхачоа тIера па воалаш деша, бакьда, ше лаьрхIар дизза чакхдоаккхаш ва Мухьмад. Дикен тIехдикен оценкаш а йоахаш чакхъьиккхай по цхьоалагIа курс. ХIанз да-нана долча цIавена ва из.

— Цикърчоа сай воIа дукхаьле ньяле а тахан геттара дог раьза долаш я со цо хержача вахара новкъа, — яхаш дувц нанас Мурада Елене.

ХIаьта училищерча ший вахарах дувцаш Мухьмада дувц ший новкъостех, Дукха ба уж цун, бакъда, эттара хьамсарагIа бола ший доттагIий лоархI цо эрсий Феодосера Воркев Игорь. Москвера Мартынчук Валерий, удмурт Цугаев Георгий. Барттайна интернациональни я тха курс, йоах вай мехкахочо.

Шекъ яц, Мухьмадах дика эпсар хургхиларах.

ТIЕХЬАШКА ЦА ВОАЛАШ ХЬАВЕРА

ТIема ветеранаш... КIайденнад цар кортош, хьалха санна бац дегIаца низ. Бакъда, массаза ба уж строе латташ, дизза шоай декхар кхоачашдеш, шоай низага хьежа шоашта могар ду цар. Уж го йиш я хIанз а гIишлошка, станока уллув, кхаьй тIа, тайп-тайпара общественни гIулакхаш кхоачашдеча, ветераний совете а болаш нагирхоцнта кхетам луча. Дукха хов царна, дукха дайнад, лайнай халонаш. Цар сий ду массене а. Царех цаI ва Сталинградски тIема довкъашхо Хатуев Абдула Хатуевич.

1937 шера Грозненски мехкдаьтта институтерча рабфаке деша эттар кхуаш воагIаш хинна нохчий эIамсаг Хатуев Абдула. Унзаре ха яр лаьттар. Овкхарой санна тийшача белхах Испанена тIом болабьбар гитлеровски Германе. Цига шоаш бахийтар дехаш массехк заявлени язйир Абдулас а цун новкъосташа а.

Кхувргда шун, йоахар военкомо, тIема чам баиха. ТIом бара а дукха знанеш аш. цудухьа, дикагIа деша оаш.

ХьатIаккхьчар бирса 1941 шу. ЙиьлагIча курсе дешаш вар Абдула. Шу дошише а рабфак йистеьккхар эIамсаго, диплом хьайийцар. 1942 шера январь бетта Нохч-ГIалгIайчене вIашагIйолла йолайир. дукхагIча даькъе вайнаьха нагирхой юкъебоагIаш хинна, 255-гIа къастта йола къаман дошлой полк. Хьалхе а дено шийна вовзаш хинне А. Хатуев цу полне хьожаву военкомо. Дошлой дIахьожабу Краснодаре.

— Москвал уллув хиннача тIемашка парх аьнна йохань шоай дивизеш нахеца, техникаца, кхыдолча тIема гIирсашца Iалаш а яь, керда наступлени е кийчбенна бар немций. ХIаьта цар тIагIорта белгалъь направлени яр Къулбаседа Кавкази Сталинградн. Ший ханнахьа дIанхаьчар дошлой полк шийва белгальъьача позицешка, оборона лаьцар, хIаьта Абдулаи цунца дийша массехк новкъости хьожабу Воронцово - Александровское яхача моттиге хьайийллача политболхлой курсашка. Лоаццача хана уж чакх а яьхе, сабельни эскадрона политруна гIонча а волаш юхавоагIа Абдула ший полке. Дола тIа а кхаьча Ростов бахьан латташ бар тIом, хIаьта дошлой полк тыле яр цу хана. ТIом бещ латтача вай эскара доакъошта сихха керда нах оьшар, цудухьа июль бетта Ростовгахьа хьожаю Абдула гIулакх деш вола полк. Дошлой полка командир вар цу хана Абадиев Ялоиц.

Ростов лораерашта вaаш дола новкъостал де карагIдаланзар дошлой полка, хIана аьлча, фронт йохаьяр фашисташа, бакъда, Цимлянска юкхе немцашцар тIоч беш денал гойтар вай мехкахоца, хIаьта Абдулас ше вийра массехк фашист.

Дукха ха яьлехьа йиьлагIча дошлой корпуса 147 артиллерийско - миномётни полке хьожаву А. Хатуев. Цох хул 76 мм калибр йолча йоккхача топа заряжающи. ЦIаккха а диццургдоацаш дар 1942 шера декабрь бетта Сталинградски фронта къулбехьен оагIорахьа этта хала хьал. ХIара йоккхача топа лаьрхIача пхьацдешишта танк е самоходна яр атаке йоагIаш. ЧIоагIа унзаре я танкови атака. танк хьона духхьал тIабоагIаш хилча хIаьта а. бакъда, цу психически атакашка бакънача советски бIухоша тIехьашка ца бовлаш тIом бора. немецки танкаш хIалак а еш. Сталинград лораеш лаьттача тIемашка шийтара денал гойтарах Абдулайна лу «За оборону Сталинграда» яха медаль. Шийна еннача кхыча медалел эггара езагIа йолаш лелаю из ветерана.

ДIадахад 40 совгIа шу. ТIема ветеран хIанз а строе ва. Из болх беш ва «Терек» яхача Нохч-ГIалгIай хьунхIамаш еча объединене Ермоловски ДОК-е. Цо хьанала кхоачашду зданештен сооруженештен ремонт яра волча инженера декхараш, хьинаре даанъа лоац общественни вахаре. Шийна цхьана тIом баьча вай мехкахошца Х. Тахаевца, И. Аушевца, Х. Мархиевца, Б. Бекбулатовца, С. Тасуевца вошал леладу. Нагъвагтахьа из волча Киевски областера воагIа цун хинна командир Саверский Иосиф Митрофанович, кхыбараш.

Р. АУШЕВ.

ТОХ-ТОХАР—МЕТТАХЬА

...«Тревога»... Цу унзарча хоамо шоай менгеш тIара уранховсабалийтар морикаш. Штабера сиача радиошифровка тIа йоахар:

«БелгалдаргIча квадрате «моастагIчун» хи тIа гIоала лела кема хоаденнад. Шун декхар: сихха форда ара а даьнна из кема хьалахар хIалакдар. Декхар кховчашдарах хоам бе».

Командирски мостика тIа белгалйоахаш латт тIеххьара данне. ЦIаьхха кема кертерча командни пунктере хьахоз команда. Из лу кертерча поста артэлектрика Волосов Александра.

— ...Аьттехьаре ...дистанш... «моастагIчун» форда тIагIоала лелача кемана... ориентир... угломер... — тIатоха. Цхьатарра аьлар кема йоккхай топаш.

— КIаьтий да, явIса теххай, аз баркал оал шоана. дIахо йодача хана а миштта дика толамаш даха аьттув балба шун — аьлар, вела а къежаш, оруде командира Магомедов Iадсалама. Цо бакънхьа ловна боагIаш бар оруде наводчикашта Абдулменидов Рашидан Магомедхаджиев Сулиманан. Из дерриге а дагадехар Сулимана, отпуск а ена цIавоагIаш. Грознерча автовокзале ше автобуса тIара Iовоалаш латтача хана. Дукха ха йоацаш еннаяр цунна 2-гIча статьяй старшина яха аргIанара звани. наьвха тIа лепаш яр бIухочун сийлен массехк знак. Тахан Сулиман ше ва оруде командир. эскаре гIулакх де баьхкача къонача бIухой хьехарча. Даим а миштта дика толамаш даха аьттув балба хьа Сулиман.

Р. ХАДИСОВ.

КУРСКЕРА КИЕВЕ КХАЧЧАЛЦА

Днепр бахьан долаш 1943 шера августе болабенна тIом. — Сийлахь-боккхача Даймехка а дунен шоллагIа а тIемаш долча хана хиннача доккхагIдолча тIемаех цаI. Цига даакъа лоацаш хиннад советски бIуи доаккхий низаш Центральни, Воронежски, Степной, Къулба-Малхбузен, Къулбехьен фронташ. 1943 шера август юкъе кхаьчача хана царца хиннав 2.633 эзар саг. 51.200 йоккха топи минометаш, 2.400 гаргга танки ше-шегIа лела артиллерийски установкаш, 2.850 самолет. Советски бIуна дуьхьала латташ хиннай моастагIчун низ боли группировка, шийка чуйовгIаш «Центр» яхача эскарий группацара 2-гIа эскар, 4-гIеи 1-гIеи танкови эскараш, хIаьта миштта «Юг» яхача эскарий группацара 8-гIеи 6-гIеи эскараш — верригаш 1.240 эзар саг. 12.600 йоккха топи минометаш, 2.100 танки штурмови йоккха топи, 2.000 самолет а йолаш.

Курски тIом болча хана оттадаь хинна дар советски бIуна хьалхашка советско-германски фронта къулбехьарча ткъама оагIонгахьара немецко - фашистски бIун керттера низаш дохадаь хIаланде, Левобережни Украина мукъаьяккха, Днепра дIатIаяхача, цунах дIатIехдовла, Жлобинера дега Херсоне кхаччалца йола аьтта оагIорахьара плацдармаш хьалувца аьнна дола декхар.

Днепр бахьан долаш лаьтта тIом шин этапагIа хиннаб. Хьалхарча этапе (1943 шера август — сентябрь) советски бIуно мукъаьяккхай Левобережни Украина, Днепрак тIехдаьннад, цун маьхбулехьарча йистера плацдармаш хьалийцай. ШоллагIча этапе (1943 шера октябрь — декабрь) тIом баьб плацдармаш чIоагIъярах шеръяран.

Советски бIу тIалата болабенна хиннаб тайп-тайпарча оагIонашкахьара цхьан хиннаб. Центральни фронта бIу моастагIчоа чуболабенна хиннаб 26 августа. Цо ший керттера хIама техай Севск — Новгород — Северски оагIорахьа. МоастагIчун чIоагIа дуьхьеленаш йоха а еш вай бIу шорттига хьалхашкахьа бодаш хиннаб. 25 августа гитлеровцаш тIехьашка болабалийтача Воронежски фронто тIом болабьб Полтаве, Кременчуге. Степной фронто 23 августа Харьков мукъаьяккхачул тIехьагIа бутт чакхбаллаца Красноградагахьеи дIахо Верхне-Днепровскегахьеи наступлени еш хиннай. Къулба-Малхбузен фронте Къулбехьен фронтаца цхьана 13 августа йолаь хиннай Донбасски операци. Къулбехьен фронто хьадда наступлени йолаьй 18 августа, йоацача хана Миусски доазон тIара моастагIчун оборона йоха а яь подвижни соединенешца сихха моастагIчун тыле чуйоаленнай. 1 сентябре шоай низех цхьадола даакъа Донбассера малхбузенгахьа тIехьашка даккха дезача кхаьча хиннай немецко - фашистски командовани. 30 августа советски бIуно хьадлацай Таганрог, 8 сентябре мукъаьяккхай Донбасса столица — г. Сталино (хIанз Донецк).

Донбасс бахьан долаш цIий Iоухийташ тIом барах Советски Союза Турпал яха цIи еннай 80 бIухочоа. хIаьта летчикашта Советски Союза Турпалашта Покрышкин Александран Глинка Дмитрьенен — «Дошо Седкъа» яха шоллагIа медаль.

Сентябрь болалуш советски бIуно наступлени йолаьй ерригача Левобережни Украина территоре тIа «Восточный вал» оалаш яр йохаьй. Сентября тIьоалагIча денощка йиъ фронта бIу 750 километр болча оасагIа Днепрахьа тIаболабеннаб (Гомельски областерча Лоевагара Запорожье кхаччалца), цунах тIехбаьннаб, малхбузен йистера 23 тактически плацдарм хьалаьцай. Цу денощка «Правда» яхача газето лаздаьд. «Днепр бахьан долаш латта тIом бокъонца эпически боарамаш долаш ба. Майрача советски бIухошта юкьера цига миссел дукха тIех майра бараш белгалбоалаш цIанкха а хиннадац. БIухой майрала хьайнъехьа сел боккха хьоккам дуненна бIаргагойта дола ЦIе Эсар шийна мел могачух а тIехдаьннад». Массане а гойташ хинна денал, майрал, турпалал керттера дарех хIама хинна дIаэттад Днепрах толаме тIехдовларан цун аьтта оагIорахьарча йистера плацдармаш хьалувцаран. Аллха 37-ча эскарерча 17.618 бIухочоа еннай орденаши медалаши. 213 салтечоа, сержанта, эпсара еннай Советски Союза Турпала эза цIи.

Днепрах тIехбоалаш хана бIунца цхьана даакъа лоацаш хиннай верригаш а 17 эзар саг юкъе волаш хинна цхьайтта партизански соединени.

ШоллагIча этапе тIемаш даьд плацдармаш шеръеш, Правобережни Украина, Къулбаседехьара Таври мукъайоаккхаш. Крымера немецко - фашистски оккупанташ лелхабара дола хьалаш кийчдеш. 1943 шера 6 ноябре 1-гIча Украински фронта бIуно толаме яаккхъйкхай наступательни операци, мукъаьяккхай Украина столица город Киев. хьаьйи фронте гIолла 500 километр совгIа йIаьха а 150 километр кIоргга а йола лоархIаме стратегически плацдарм.

Москвас даькъала бувцаш сий даьд Киев мукъаьяккхарий 300 топаца 24 артиллерийски залп а тохаш. Киев мукъайоаккхаш тIом беча хана белгалдаьннача 1-гIча Украински фронта дуккхача доакъоштен соединенештен «Киевски» яха цIи еннай.

1943 шера ноябрь чакхбоаллаши декабрей Киев юхаяккха контрнаступлени е гитлеровцаш гIортарах хIама хиннадац. Оборонительни операци йолча хана 1-гIча Украински фронта бIуно чIоагIа ве а деш эшаваь моастагIа. Цу хана 2-гIа, 3-гIа, 4-гIа Украински фронташ (миштта оалаш хиннай уж 20 октябре дена) тIалаташ хиннай кировоградски криворожски оагIорахьа а Къулбаседа Таврегахьа а. Кхаь бетта тIом беш вай бIуно йохаьй Днепра аьрдехьарча йистера моастагIчун запорожски плацдарм, 14 октябре мукъаьяккхай Запорожье. 23 октябре — Мелитополь. 25 октябре — Днепропетровск. 1943 шера декабрь чакхбоалаш Днепра аьтта оагIорахьарча йистера Кременчуга, Пятихатка, Днепродзержинска районера стратегически лоархIам бола шоллагIа плацдарм хьаьнккхай цо.

Днепр бахьан долаш баь тIом толаме чакхбаккхара гIо даьд дика вIаштIехьбаькхна эскарашта юкъе беш хиннача партийно - политически балхо. Коммунисташ даим яннаб хьалха. Цар дика хьокхам гойташ, дег чу лужаш оалача дешаш шоашта тIехьа тIом бе кхийлаб бIухой. Дукхача паха бокъонца йола турпалал гойташ хиннай цига. БIун ерригача родашкарча 2438 сага Советски Союза Турпала сий дола цIи ена хиннай.

Курскана юкхе тIом беш дIайолань ахкан-гуйран кампани бахьан долаш ЦIеча Эскаро доккхий керда толамаш даьхад. Йоккха территори мукъа а яьккха цо йохаьй 118 немецко-фашистски дивизи. Гитлеровски сухопутни бIуноцара веррига дIакъьстар 1.418 эзар саг хиннав. ЦIеча Эскара ахкан-гуйран кампане хоадам боллаш дIачIоагIдаьд Сийлахь - боккхача Даймехка тIем тIа а дунен шоллагIча тIем тIа СССР-гахьа, антифашистски коалицегахьа совле а йолаш хувцадена тIем тIара гIулакхаш.

Виктор МАЦУЛЕНКО,
инарал-майор, исторически Iилмай доктор, профессор.

(АПН).

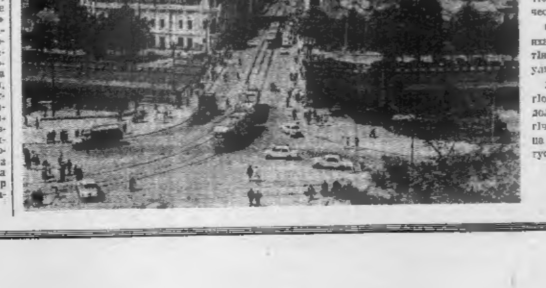

1943 шера 23 августа Харьков мукъаяккхарца чакхбьиннаб Курски тIом. Цул тIехьагIа Советски Эскаро хоадам боллаш ший бе чIоагIъьй тIема стратегически инициатива.

Сурташ тIа: 1. Лопань яхача хи тIа гIолла тилла тIийй Свердлова цIерагIа улицея тахан.

2. Лопань яхача хи тIа гIолла тилла хинна эккийта дола тIийй Свердлова цIерагIча улицагIа дьагIа чухийра цIекоши (1943 шера августе).

М. ТУРА
сурти репродукци.
ТАСС фотохроника.

БЕЛГАЛВАЬННА ШОФЕР

Дукхаг1ча даькъе шоферех тийша да шоай ханнахьа деррига кхашкара белхаш чакхдахар, паччахьалкхенга юртбоахама продукташ йохкара планаш шоай ханнахьа кхоачашъяр.

Из кхета а деш: хьнаре къахьег дукхача шофераша. Царех ца1 ва Назрановски района «40 лет Октября» яхача совхозе бензовоз лелаеш вола Зурабов Салман. Дикка ха я шоай совхозе цо хьаьнала къахьега. Кхашкара балхаш деш йоаккхача тракторашта, комбайнашта, кхыча техника доагор хьат1акхукъаш ва Салман. Цхьа моттиг хиннац цун бехкаг1а доагор а доацаш трактор е комбайн сеца латташ. Иштта ший денхараш толаме кхоачаш а деш къахьега Зурабова в1аштlехьдовл б1у ца къажаш ций ханнахьа цуна е езаш йола технически обслуживани а кхы т1а эшаш дола г1улакхаш а дарах.

Къахьегама дисциплина дика йолаш вола шофер белгалваьккхав Сийлен грамотаца, кхыча совг1аташца.

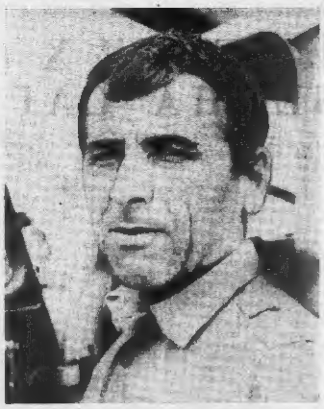

СУРТА Т1А: шофер Зурабов Салман.

С. ПУГОЕВА сурт.

ПАРТИЙНИ ОРГАНИЗАЦЕШКА —ОТЧЕТАШИ ХОРЖАМАШИ

Ц1ЕНХАШТТА КРИТИКА ЙИР

Шелковской района Къахьегама Ц1еча Байракха орден лелаю «Путь к коммунизму» яха колхоз хьайбаш леладу боахам ба. Х1ара шера шурий ферма паччахьалкхенна д1ачулу 1400 тонн шура, 300 тонн беккана дулх.

Соахка а цул хьалхарча шера а районе эггара дикаг1а лоарх1арех яр из ферма. Цун коллективо т1акхьийхар ерригача республика доаркаш х1ара беттача 1аттагара шера 3 эзар тонн шура лккха, цу т1ехьа шерра социалистически ях йоаржае. Ферма кхоачашйора шура а дулх а доххара планаш. Амма уж кхина дола толамаш да. Х1аьта укхаза укх деношка хиннача отчетно - хоржамий партийни собрание теркам т1абахийтар долаш долча кхоачамбоацарашта.

Шурий - товарни ферме а доахан леладеча цехе а болх беш ва 98 хьайбаш леладер. Царна юкъе ва 16 коммунисти 18 комсомолеци.

Партбюрос баьча балхех йола отчет яьча цун секретара Х. Курбанова. пренешка къамьлаш даьча коммунисташа ч1оаг1а сагот деш дийцар кхарача шера коллективо ше хьалха даьха хиина толамаш лаьг1луш латтилгах.

Цхьайтталаг1ча пятилетка кхоалаг1ча шера алхха июнь бетта мара план кхоачашъяьц ферма. 7 бетта паччахьалкхенна д1а ца луш йисай 100 тонн гаргга шура, 1982 шераца нийсдича тахан х1ара бежана луш йола шура 139 килограмм к1езигаг1а я. Планал дукхаа лакхаг1а да д1ачулуча дулхага а шурийга д1адодаш дар.

Собрание къамаьл даьча доярказ Г. Черныщевас нийса белгалдаьккхар: «Ферма воча балха хьокхамаша тешал ду цехови партийни организацена планаш кхоачашъе коллектив оарцаг1а аккха ца магара. Х1аране шийн декхараш кхоачашделга ферме ц1енхаштта хьадехаш хиннадац».

Коммунисташа собрание белгалдоахар, КПСС ЦК майски, ноябрьски (1982 ш.), ше советски халкъа хьалхаш июньски (1983 ш.) Пленумаша оттадаь бехктокхаме декхараш. «Цу Пленумий решенеша, — аьлар хьейбаш леладеча Г. Гандаева, — ц1аьхха а уйла яйт коммунистa денхарех. Из ва производстве масал гойташ къахьега дезар, балха ваданеш кхоачашъяра берригача коллективa низ оарцаг1а баккха безар. Партбюрос лерттlа терко яьац коммунистий хьехар айдаре, дисциплина ч1оаг1ъяра. Кхоачамбоацарий хир хоададе деза, т1аккха маре дика д1аг1оргбац белх».

Ц1енхаштта критика йир партбюро балха коммуниста Магомедова:

— КПСС ЦК июньски (1983 ш.) Пленумо коммунисташкара д1адех, — аьлар цо, — кхетам балара болх оргабоахаш товбар. Х1аьта фермера цхьабола болхлой, къаьстта комсомольцаш в1алла теркал ца беш битаб партийни организаце. Цудукха мотигаш я къахьегама дисциплина телхаеш. балха хa эехьа йоеш, корга бохо малараш мелаш. Цу факташта принципиально мах баьбац партийни бюрос. Ферме ледара в1аштlехьдаьккхад экономически дешар, къонача болхлой хьехамчаш бац, е ма йоаг1а идеологически 1алашо яц социалистически яхьа.

Балха т1аре деррига кхоачамбоацараш гучадаьхар коммунисташа.

Ши шу хьалха поточно-цеховни формах болх бе йоладелар ферма. Укхаза кхыча боахамашкара а ухар белхага хьажа, опыт д1аэца. Керда опыт юкъейоалаяра декхар шийна д1ат1аийцар партийни организаце. Нах боаг1-боаг1ача д1аовттабир, деттаи дола доахан а д1а-хьа дийсъардар. Х1анз нах д1анхетабе безар мел пайданег1а да иштта формах болх бар, хаддана йоакхо е езар из опыт йоарнасш. Бакъда, из г1улакх кастта тесса дитар.

Партийни собранешта меттел производственни совещанеш хулар. Лерраг1а д1ахьоцар партийни болх. Итташ ца еш йисар доярказ звеношта юкъера социалистически яхь. Кастта из а леле ца еш йитар. Ферме гойтара агитаци яцар, арахецар ленгазет, «Молнеш». Иштта ледара лелабора парторганизаце ший болх. Цудухьа денгара - денга лохлора толамаш, т1аккха кхьметтел планаш кхоачаш е а в1аштlехьдиланзар. Ферме хьакхьа доаньар во дар. шура дукхаг1а яккхара деш х1ама дацар. Уж мел дола кхоачамбоацараш теркал ца деш дитар коммунисташа. Цхьаккха саг бехктокхаме оззанзар. цхьаболча болхлошкара хьадехаза дисциплина товелга, специалисташкара — шоай декхараш лертте кхоачашделга. Цу балха юстара лаьттар профком, халкъа т1ахьожамхой, комсомольски организаци.

Собрание керда хержача партбюрона т1адиллар болх ц1енхаштта, т1ехь ца а боахаш товбар. Планаш кхоачаш ца яра хир хоададе дезилга къаьстта белгалдаьккхар коммунисташа.

Е. ФАРНИЕВА.

ВАХАРА УРХЕНАШ...

Ше 8 класс яьккхача сайрайнарча школе д1ахо де пардолаш балха яха лаьрх1ар комсомолкас Татархановa Зезагас.

Грозненски радиотехнически завода коллективо безаме т1айицар йо1. Дукха ха ялалехьа Зезаго карверзайир обмотчица говзал. Хьинар долча, балхах ца къехкача къонача болхлочо кастта кхоачашъяь е ца 1еш т1ехкхоачашйора дийнахьара план. Кхы т1а а цо баь болх дика баь а хулар. Уллув къахьегача наха еппелар 1имерза йо1. Цул совг1а, Зезагас хьинаре д1акъа лоацар общественни вахаре а. Из хержар бригада политинформаторалла. Цо хан-ханахьа хоам бора новкъосташка вай мехкарча а довзол дехьарча а кердадарех. Комсомольски собранешка цо принципиально дувцар балха т1а долча кхоачамбоацарех, новкъосташкара хьадехар х1аране шийн декхар дивза кхоачашдар.

Сиха йоадар ха. Татархановах лакха квалификаци йола специалист хилар. Цо х1анз камаьрша екъар шийн опыт къонача болхлошца, эшача г1о дора. Дика хьехамча хилар цунах. Цехерча коммунисташа эйира коллективах дог лазаш, цун сий лакха лоаттаде т1ерташ нехапе къаууш йола болхло. Цхьацца г1улакхаш т1адехкар. Атта дацар уж кхоачашде. План кхоачашъе езар, сарахьа школе яха езар, бакъда, из 1емаяцар халонех къехка. Цхьа общественни декхар дисацар Зезагас ханнахьа, дизза кхоачаш ца деш.

Цкъа чуйийна болх беш йоаллача обмотчицапа хьат1а вера завода директора заместитель, парткома член Сорокин Петр Степанович. «Зезаг — аьлар цо, — фу аргда 1а хье коммунисташа парте д1аэца могайнча. Собрание а партномо а из предложени хьаьлоацаргтья аьнна хет сона».

Т1еххьарча хана из дош дага доаллаш яр Зезаг ше а. Амма хьоахаде лоарх1ацар. — Фу даьд аз — аьнна хетар — новкъостий тешара се парте д1аэцала.

Йиiий дег чу дужаш дар Петр Степановича яьхад. Из цунна бола кхаъ бар, ше иштта коммунисташа лоарх1еш хилар.

Дукха ха ялалехьа Татарханова д1аийцар КПСС членина кандидаталла. Къонача коммуниста кхетадора х1анз бехктокхам кхы т1а лакхлулга. Шийх бола тешам д1ахо а ч1оаг1бе безалга. Хьинар ниа ца кхобеш къахьегаш общественни болх беш сиха д1аяхар кандидатски стажа ха. Зезаг КПСС членалла д1аийцар. Цул совг1а, дукха ха ялалехьа къона коммунист, коммунистически къахьегама ударник З. Татарханова хержар халкъа депутатий Грозненски городской совета депутаталла. Кхы а 1от1акхийтар декхараш.

Харжархой шоай цхьаьнца г1о лакх а нийце ухар Зезаг йолча. Шийгара г1о эшаш вена цхьа саг д1авахийтавац депутата в1аштlехьдоалар ца деш. Нахаца безаме, 1имерза, царех дог лазаш йолча Зезага дукха ловцаш доахар наха.

Массанена езаш, коллективе сий деш болх беш яр Зезаг. Бакъда, дега сатем бацар. Ховра кхы а дукхаг1а наха пайда бе ший торо йолга. Цу хана хезар цунна Нохч-Г1алг1ай цементни заводе болхлой тоац аьнна. Ший мараца дагаьлар яз. 1адрахьмана хьаллаьцер цун уйла. Цар лаьрх1ар цига наха, паччахьалкхена шоаш пайда дукхаг1а бергба аьнна.

Иштта нийсбелар уж цементни заводе. Зезаг укхазара курсаш яха Новороссийске яхийтар. Толаме уж чекхъяьха тахан из болх беш я цемент оххьача хьайра машинист йолаш. Цу балха т1а йоккха яц Татархановай опыт. Бакъда, улув ба г1о де кийча бола новкъостий коммунисташ А. Исмаилов, В. Бондаренко. Цар новкъосталла цунна дика карагl1доал смени задането т1ехкхоачашъеш болх бе.

Завода коллективо лоарх1аш я сийдеш а я Зезаг. Цунна дола тешал да из дукха ха йоацаш цеха партбюро членалла хержар.

Коммунист З. Татарханова найра вахара дакхаленашка йода.

З. МУХАДИНОВ.

СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РУМЫНЕРА ХОАМАШ

23 АВГУСТ — ФАШИСТСКИ 1АЗАПАХ РУМЫНИ МУКЪАЛЬННА ДИ (1944 шу). РУМЫНСКИ ХАЛКЪА КЪАМАН Ц1ЕЙ

МЕТРО ЕЧАР РАПОРТ

Къахьегама толамашца накъабаьхкаб Бухареста метроераш фашистски 1азапах Румыни мукъальнна 39-г1ча шера. Отганьча ханал биъ бутт хьалха болх бе йолайлийтай цар столични метрополитена кхоалаг1а, чакхйоаллачара йола лини. Бухареста лаьттан к1алхара магистралаш ткъаь ялх километр йаьха хургъа, ялхайтта станци а йолаш. Малхбоалера малхбузехьа городе г1олла чакхйоалаш метрос в1ашаг1хотт йоакха промышленни ши район: 23-ча августа ц1ераг1а йола машинаш еш йола заводаши Милитарь яхаш индустриальни зона йола «Республикея».

Дирь шу хьалха пассажираш д1а-юха кхувла йолаелар бухарестски метрон хьалхара поездаш. Барх1 километр совг1а мара яцар цу хана лаьттан к1алхе. Т1аккха ши шу даьлча 17,3 километрга кхоачаш дукхаг1а хилар из Х1анз, еррига а лини яь бистеньлча, метрополитенах пайда эца йиш я ворх1 б1аь эзар гаргга болча наьха.

Метрон шоллаг1а арг1а яра балхаш деш да х1анз — из чакхьяргья центре г1олла къулбаседера къулбехьен оаг1орахьа, цо в1ашаг1хотта машинаш еш йола завод Пипера яхача индустриальни зонаца.

НИЗАШ В1АШАГ1ТЕХАЧА ХУЛАШ ДАР

Дукха ха йоацаш Георге-Георгиу-Деж яхача румынски городе болх бе йолаенай каптан арахецаш йола шеморг кхы йоаца установка. Юртбоахама культурашта эе деча дийнача х1амашта дукъала йола молха а из. Дунен т1а кхоалаг1а йола паччахьалкхе я СРР из продукт арайоахаш. Каптан арахар — советски румынски 1илманхой цхьана даьча хиже балхий толам ба.

СССР-о технически г1одарца СРР-е хьальлий ткъо совг1а химически промышленноста объект. Цар д1айолальй химически лоарх1аме йола продуктай арахара юкъе — азотни удобренеш синтетически каучук, кальцинированни каустически содаш арахецилга а шердаьд. Иштта, советски организацешца цхьана Георге-Георгиу-Деж яхача моттиге Румыне хьалаьча хьалхарча изопреновни заводо торо хулийт республикага каучука импорт к1езигъярца, ахча кходе.

Объекташ хьалйир бувзам болаш да дикаг1а дола нахьаьц лахарца шийна а мехка промышленни продукцей хьашташ кхоачашдара. Румыне СССР-а лоаттаду каустически кальцинированни сода, хоача хлор, органически растворителаш, иштта кхы продукцеш а.

Укх пятилеткаж СРР-е Советски Союза технически г1оница хьалъе лаьрх1а я цхьайтта химически промышленноста объект. Царна юкъе я шера 120 эзар тонн сульфатни массозна целлюлоза арахецай йола завод (Брэиле укх шера июнь бетта болх бе йолаенай цун хьалхера арг1а), каустически сода, бутиловй каучук, бэочин полистирол арахеца заводаш а.

БУХАРЕСТА СИГАЛА БЕСАРЧА ГИЗГИИ ГА

Европейски мел йола столицаш доккхача хиш т1а латт. Бухарест, — царна юкъе яц. Цун э1амигича Дымбовица яхача хилга хала да Москва-хина а. Вислайца а, Дунайца е Шпреeца а кийсдала. Бакъда, румынски столица хоаал кхычунца я — 1алаьмате хозача 1амий эйн улл цун къулбаседен - малхбоалерча оаг1орахьа. Шоашта гонахьарча бешамаш цхьана ши миллион адам дахача города «паьхваш» санна да 1амаш, цига бахача наха са-юIа эттаро дукхаг1а езаш йола моттигаш а уж.

...32 миллион кубометр хий дола 1800 гектар дина йоккха моттиг я. Дымбовицах хьаклеташ долча Колентина яхача хила т1а наьха а 1алама а пизаша хьабаьб уж ялхайтта 1ам. Цар бердаш т1а я городской пляжаш, лодкаш сеца моттигаш, спортивни общественни балаш, аттракционаш, цул совг1а, библиотекаш, выставкаш юн халхабувлен залаш, ахкан театраш, ресторанаш.

— Сала1а безам бола 150 эзар саг т1аэца моттигаш йолаш я тха 14 пляж, — дувц 1амех пайда эцара г1удакха директора Марин Михенцэс. — Х1амаш 1ойоахача моттигий кабинайн таьрахь мзра дац из. Укх аьхки хьаннтоаьяьб Тей яхача 1ам т1а тен аисах ловза моттигаши Флорнска яхача 1ам т1а минигольфах ловза моттигаш. Спортивни майдаш а я плажаш т1а, мел эшача спортивни кхоачамашца 1алашъяь берий ловзараштa лаьрх1а яь моттигаш а я.

Специализированни тикаш а я укхаза болх беш, эдархоча хи т1а салоlача хана мел эшаш дола х1амаш чудолаш. Езачарна чессажни кабинеташ а я.

...Цул совг1а. Бухареста 1амех къахьегамхой а ала биш я. Цар хий детташ да царна юхе ядача 15 кооперативни госхозен кхаш, соний бешамаш т1айола лаьтташ. Ткъо гаргга йолча столични предприятей шоашта юхке укхача зонашка подсобни боахамаш да пу 1амий кийо «хьогал боаш».

1амаша торо ду дикча ялахьй хилийта Бухаресте бихачар меню. Масса а шера цар чура луьц барх1 б1аь тонн гаргга керда чкъарий. Х1анз геттара хьинаре долалаьь долча чкъарий леладара г1уланхо йиш хулийтаргья «сийнача кхай» продукци дикка дукхаг1а хилийта.

Цул совг1а, дукха ха йоацаш цу 1амий керда професси хилар — энергетика. Укх деношка Тей яхача 1ам т1а микрогрэс хьалхара ток елар 190 киловатт ч1оаг1ал йолаш. Шиъ гидроагрегат а йолаш я бухарестски гидрог1ишлонхоша хьаль станци, цо торо хулийт массе а шера 600 эзар киловатт - сахьат совнаг1а электроэнерги яла. Дукхаг1а долча 1амаш т1а кхий ГЭС-аш яхна лаьрх1ад т1айоаг1ача хана. Шоллаг1а электростанца хьаль яьнай Херастрэу яхача 1ам т1а. Вуфтэ яхача 1амаш районе а лаьттан балхаш деш боахк. Румынски энергетикаша лаьрх1ад, электростанцеш хьаль яьлча. Бухареста сигала бесарча гизгий гано пхи миллион киловатт-сахьат электроэнерги шера яккха.

Геннадий АБАЛОВ,
АПН соб. корр.

Бухарест.

Ливане шоай эскар д1анийсде кийчо еш ба израильски оккупанташ. Къулбехьарча районашкеи мехка средиземноморски йистен д1алийцача моттиге бахача наьха ц1еношка шоай б1уна казармаш яьй оккупанташа.

Цунца цхьана Ливана къулбехьарча цхьайолча нах бахача моттигашка латта ливански эскара дукха йоккха йоаца отрядаш ара яха а г1ерт уж. Къулбехьарча Ливана дукхача городашка израильтянаша оккупаце режима цхьа бахьан а дукхала ба аьнна дегабуам бича дукхача нахе облаваш ю, моттиге баха нах лувцаш чубеха.

СУРТА Т1А: Ливана къулбехьарча нах бахача цхьан моттиге ба израильски салтий.

ЮПИ—ТАСС телесурт.

ЛОАДЗОЛ ДЕХЬАРА

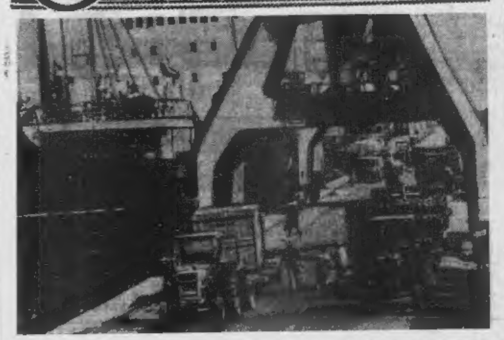

РУМЫНИ. Къахьегама толамашца накъабаьхкаб мохк фашистски 1азапах мукъабаьккха 39 шу дезара Констанца докераш. Толамо кхоачашду цар т1ейийца декхараш — укх шера 52 миллион тонн долча мехкъашта обработка яьга.

СУРТА Т1А: 1ьурмача форда т1ерча Констанца яхача порте.

Агерпрес — ТАСС сурт.

ДУНЕ ЦХЬАН К1ИРАГ1А

ВАХАРЕИ МАШАРЕИ ДУХЬА

Кепансалон оаг1ош, телеэкранаш, эфир х1ара денна хьалъюаш долча хоамашта юкъе т1ехь-т1ехьаг1а йоккхаг1а моттиг д1алоац т1ема духьаларча бозама дешаша. Планета тайп-тайпарча мийлгашка ч1оаг1аг1а екаш я хьаькъал доацаш героаш 1оделга гонадар хьадехаш болча, США-и НАТО-и авантюристически политикага духьал болча наьха оаз. Машарен гера д1адаккхаран т1ехьа доаттlабеча къовсама байракха к1ал в1ашаг1кхеташ ба тайп-тайпара ханаш йола нах тайп-тайпара политически уйлаш йола а дина г1улакхаш тайп-тайпара леладу а нах. Уж в1ашаг1ихет агрессиви империалистически г1озараша термоядерни катастрофага югача адамлен кхела к1оарrга сагото еш шоаш хилар бахьан долаш.

Укх деношка машара оаг1онгахьа барий выступленеш къаьстта ч1оаг1а лаьрйй. Цунна дола тешал да Европай США-и наькъашка г1олла чакхьяьнна «Машар-83» яха велопробег, малхбузенгерманиски т1ема духьаларча организацешна яь машара марш. Итале, Англе, Японе, кхы дукхача мехкашка керда т1ом тьахьебий кхерамеча планашта духьалара йоккхий демонстрацеш.

Цига даакъа лоацараша хьадда «Ак!» йоах ядерни арсеналаш ебаеш хилара. СССР-ал т1ех т1ема кийчо шоаша хилийта г1ерташ бехктокхам боацеш США администраце лелабеча наькъа, гаьна кхетар юкъерча бовраме дола керда американски ракеташ Малхбузен Европе д1анийсъе г1ертара. Уж, т1ехьа ба дунеп тайп-тайпарча районашка ядерни герах муйъайола зонаш.

Ядерни т1ема ц1ераца кхераме ловзар леладеш бераш чулелача министерски кабинетий пенаш отаду халкъий выступленей дукхеро. Х1аьта Малбузерча доаллдерий 1аьдал бегашта а доацаш кхерадена а да. Шоай милитаристски политика лорве г1ерт уж. «Машара дикаг1а йола гаранти» санна из общественноста хьалхашка оттае г1ерт, машара т1ехьа къовсам лоаттабераш бехке бу Советски Союза г1о деш ба яхаш. Натовски стратегашта дагадехад кхьметтел антивоенни бовама духьала дола шоай маршаш в1аштlехьдаха а.

Цхьабакъда, сограждланаш шоашкахьа баха г1ерташ лоаттабеча къовсаме бокъонца эша а эшаш дукхача мехкашкарча 1аьдалаша д1ахо шерью террори репрессеши. Бокъонца дола 1азап т1еттадир американски полице машарерча манифестанташта Нью-Йорке, Питсбурге, х1аьта итальянскичо — Сицилерча городе Комизо а. Великобритане консерваторски кабинет порядок лоралара дола низаш демонстрацеш лелхаяра йолча кердача средствашца кийчъеш я. Х1аьта ФРГ правительство машара оаг1онгахьа бараштa американски военщина Вьетнаме санна, пластиковни пхорча «Си-Эс» яда газа духьала яккха лерх1аш я.

Бакъда, машаран дунен халкъашта юкъерча кхераме т1ехьарча къовсама дикача идеалаша деганайдаь бараш е кхерабе а е 1ехабе а могаргдац. Машара оаг1онгахьа барий болам шераш а цунга ина болаш а боаг1а. Из ч1оаг1а хьалйоалаш ба лерраг1а машар безара политика дедеча СССР-ен социалистически содружества кхьча паччахьалкхенни оаг1орахьара.

ЧАД: АГРЕССЕ ЭСКАЛАЦИ

«Чадера событи — неоколониализма г1улакхаш къаьгга хьахьокхаш дола х1ама. Цига беш бола т1ом бу, ма дарра аьлча, юха а Чада колонизаци яра. — язду «Таймс интернешнл» яхача нигерийски журнало. — Цу мехка чурча г1улакхашта Вашингтони Парижи юкъег1ертилга да, масала Африке лоарх1аме стратегически хьал долаш Чад хилари чалхин уранаш фосфаташи хьашт долаш Малхбуз хиларь». Африкански журнало язду из хьадла дола къамаьл цу мехка даттача событей бокъонца бола чулоацам хьахьокхаш х1ама да.

Малхбузен массови информаце средствашa деча хоамех В1ашаг1кхийтта Штаташ, Франци, Африкера цар марионеткаш х1ара да т1ехьаг1а Чаде агрессе эскалаци совбоахаш я.

Французски десантникаша д1алийцай столицана Нджамена къулбаседехьара городаш Бильтин Аруди. Х1анз цар позицеш ерригa а 100 километр мара гаьна яц мохк парг1атен ший лоамен хилара т1ехьа къовсам лоаттабеча Къаман цхьоаг1он переходни правительства низашта бе йоаллача Умм-Шалуба яхача города. Чаде х1анз д1анхьачаб 2000 французски салтеи эпсари. Царга я «Трансаль» яха самолеташ, вертолеташ, бронетранспортераш, ракеташ. Непайхоэн даненне хьахьокхачох Чадана лоалахарча мехка хьат1азза латт «Ягуар» яхача самолетий кхе эскадрилий. Т1ема юкъе дахьа лоацаш я заирски б1ун дикка йоккха контингент.

Хадданза Чаде хьанхукъаш латт Вашингтонаи Парижаи лоаш йолча Нджаменерча правительства б1уна лаьрх1а дола американски гера. Лоалахарча Судане д1анхьачав США сихха д1алоарладеш долча низашпара 700 салтеи эпсари, разведывательни самолеташ. Египте волаш ва 5 эзар американски т1емахо. Вашингтоно т1ехь - т1ехьаг1а ч1оаг1аг1а 1отхьам бу Парижа. Чадера интервенци цунга шераг1а йоаржайта я г1ерташ. «Монд» яхача газето хоам беш ма хиллара, Р. Рейгана Франце президента Ф. Миттерранага массехк послании яхьийтай, цар чудоацам сенах латт аьлча, из латт переходни правительства низашта духьаларча т1ема юкъе юкъаргьал доацаш даакъа лоацаш французски б1у хилар цо д1адехаш хиларах.

Дикка дукха ха я Чаде доа латта колониалистски порядкаш йолча йитара т1ехьа бараштен бокъонца ший лоамен парг1атен из хилийтара т1ехьа къовсам лоаттабераштен юкъе. Африкански цхьоаг1он Организаце къамашта юкъе барт бара лаpда т1а машара наькъаца конфликт къовстае массехказа низаш оарцаг1лахарах х1анзалца хьа х1ама хиннадац.

Французски доал деш дола г1озараш цу мехка колониалистски позицеш йолчара меттахьа ца ялийта г1ерт. США-с ший оаг1онгахьара конфликтах пайда эр регионе шоай т1ахьовкам оттабераи шоай т1ема низаш лоаттадара керда плацдарм хьаяран. Цар д1анхайкадаьд Чад США «Вахара хьаштий» мохк ба аьнна. Цу цхьан ханна Вашингтон г1ерт Ливена духьалара т1ема провокацеш кхы а ч1оаг1аг1а шерье, шийна лоача тайпара йоаца Ливийски правительство йохае. Чадски г1улакхашта Ливи юкъе г1ерт яхаш боаца бехк Ливена д1а т1абехкаш бахьанаш а доахаш, цун форда йистошта хьат1аэзар дуниха т1ема кемаш, х1аьта американски самолеташ хаддаза лелаш я ливийски довзонна йисте г1олла. Рейгана администраце центральни Африке, дунен кхыча районашка а санна, леладер да халкъий лоlам то1абь бохабе г1ерташ, царна шийн диктат качийолла г1ерташ.

ЧИЛИ: ХАЛКЪ ДИКТАТУРАНА ДУХЬАЛА ДА

Пиночета режимо наьха цlий 1оухийташ леладеча г1улакхашта духьала кхы а ч1оаг1аг1а г1отташ доаг1а Чиле халкъ. Къаман протеста дукъалг1ча дийнахьа Сантьяго а кхыча чилийски городий а улицаш хьалйиза хиннай дуникха оарaш болча демонстрантий колоннаша. Цар муг1арашкa хиннаб болхлой, ахархой, студенташ, г1уллакхера нах. Ч1оаг1а ог1азбаха ц1алт кхийнадеш хиннаб уж берригаш а т1ема диктатурана, хьадехаш хиннаб пиночетовски хунта отставке йохийтилга, мехка парг1атон демократии юхаметтаоттаелга.

Халкъа духьаларча режимо хьалхаг1е а кхера а беш накаг д1анхайкадаьд «порядок оттавра де мел доаг1ар дергда», аьнна. Манифестацешта юкъе даакъа лоацарашта цо духьала яьхар 1аькаши вертолеташ, эскара подразделенеш, героаг1а ч1оаг1а кийчъяь карабинерий отрядаш. Цхьайолча моттигашка салташе демонстранташта топаш йийттай. Цу дийнахьа цар караг1а 30 саг гаргга нах байнаб, цу даькъе массехк бер а долаш. Б1аь совг1а саг ч1оаг1а човнаш хина ва, эзараш нах набахтенашка чукхайсаб.

Шоллаг1ча дийнахьа дувцар бокъонца ши дукъа а долаш, цхьаьнха х1амах бехк а ца хеташ чурча г1улакхий министр Онофре Харпа журналисташта хьалхашка сеттаи хиннав мехка «машарен гармонен» хьал» оттале лерх1 хунта ала г1ерташ. Ший арг1аг1а военно - фашистски хунтана керте латта Пиночет а цига мел хиначох бола бехк сихвенна «марксистски элементашта» д1ат1абилла г1ерташ хиннав.

Тахан, бакъдар аьлча, цхьаннена а къайле йоацаш да миллионаш болча чилийцашта т1аеттача трагедена бокъонца бехке яр Вашингтоно хьал а лоацаш мехкара 1аьдал бе делла йола пиночетовски хунта йолга. Итт шера ше доал деча юкъа мохк экономически катастрофага кхоачабаьб цо. Кхыча мехкашкарча, эггара хьалха американски ярш а йолаш, корпорацей хьашташ лорадара т1аерзаь лелаю экономически политика бахьан долаш х1ара шера д1анкъувл предприятеш. Кхьметтел геттара к1езигдаь долча официальни данешна хьежача а. хьабе болх боаца нах Чиле къахьега могаш болча нахах 20 процент совг1а бола дукха я.

Чилийски къахьегамхой т1ехь - т1ехьаг1а айдеш ба шоай бокъонаш бахьан, парг1ато, демократи, социальни прогресс бахьан долаш лоаттабу къовсам. Эггара ч1оаг1аг1а из михьара баьнаб нахарча шера. Май бетта Чиле чакхдаьккхад къаман протеста эггара хьалхара ди. Цул т1ехьаг1а цу тайпара деноп даьд июне а июле а. Цхьабакъда, информационни агентствашa лоарх1ачох, шийн боаранашка диллача, эггара ч1оаг1а хиннар къаман протеста августовски ди хилар.

А. ЯКОВЛЕВ,
О. ШИРОКОВ,
А. ВОРОПАЕВ
(ТАСС).

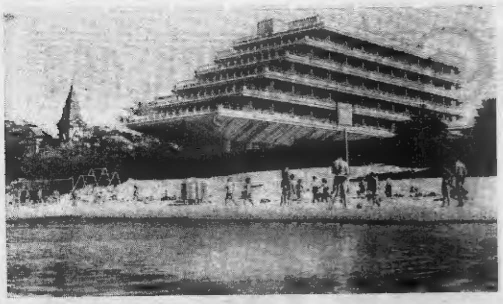

ЛАТВИЙСКИ ССР. Юрмала — форда йистера климатологически курорт — мехкан йоккхагІйолча курортех цаІ я. Уккхаза дарба ду климато ше. Цхьан боараме, шийло - тІуна йола из шера тайп-тайпарча хана башха аргаш йоццаш хул.

Юрмалски пляж ше санна кхы йоаццаш а ший тайпара а я. ТхЪаь итт километр йІаьха я из бархат санна кІаьда гІум а йолаш.

Пляжа тайна йоаццаш, бІаьра яьппача кІув боаллача дийхна гаьнашта юкъе, — санаторейи гостиницаши, салоІача цІенойи пансионатийи корпусаш.

Хьыьший дина тІаьцаш йолча Юрмале хІара шера мехка тайп-тайпарча мийнгера массехк миллион саг хул салоІаш.

СУРТА ТІА: «Рижское взморье» яхача санаторе пляже.

И. ПРЕДЕЛИСА сурт. ТАСС фотохроника.

АГИТБРИГАДА — КХАШКА

Назрановски района юрта боахама къахьегамхой культурин хьашташ кхоачашде аьнна віашагІтеха я цхьайтта агитбригада, цул совгІа районни культура ЦІагІа (директор А. Кортоев) болх беш я «КІн-марс-83» яхаш девиз йола агитпоезд.

ХІара дийнахьа агитбригада, агитпоезда малагІча бригаде я ферме ший агитмассови болх дІахьоргба белгалдоаккхаш оттаь график я. Из график КПСС райкоме чІоагІъяь я. ХІаьта на графикь массайолча совхозий парткомашка дІаяхьийтаІ, мича хана культболхлой цар къахьегамхой хьешташ кхоачашдеш хургба царна ховргдолаш.

Юрта боахама болхлой культурин хьашташ кхоачашдеча керттера моттиг дІалоаццал я районни культура ЦІен агитпоезд. Ший болх толаме дІахьу цо илат чуэцача моттигашка.

— ЧІоагІа сапаргІата доал тха шо доагІаш дийча, маьрша лелалда шо, маьрша, — ловш боаких болхлоша цоашта сакъердам бахьаш бахкача агитпоезда членашта.

Къахьегамхой балха новкъа хургІоацача хана, цар салоІача ханаца нийсъеш уттаьй агитпоездо ший программа номераш. Из віашгІехь дакхха отта дене а хІара программа тайп - тайпара чулоацам болаш хургІолаш болх бе гІерт культармейцаш. Агитпоездо ший художественни программаца болхлой самукъдаккхарал совгІа, тайп-тайпара беседаш, обзораш ю. Из деча хана культболхлоша дІахьоких вай советски наха карагІдувла доккха къахьегама толамаш, машар чІоагІбеш, цхьаккха хІаман дукха тІом ца хилийтара наькъаш лехаш вай парте тІом хьоабе гІертараш юхабетташ хиларах, дукей халкъий барт агІабе цар віаштІехьа ца доалийташ хилар. Укх тайпара я беседий а обзорий а темаш: «Вай советски сага вахара хьисап», «Дуненна — машар», «Къахьегам —, вай Дьихен сий лакхду ларда», «Юрта боахам дегІабара программа», «Ноябрьски Пленума социамаш — вахаре», иштта кхыраш я.

Миччахьа бригаде, кхашка, ферме агитпоезд яхарал беза хьыший бийя тІаэц ахархоша культболхлой, хоза а безаме я чакхйоал ашарех, халхарех, белаьмерча интермедеех латташ йола концертни программа. Балхах къехкаш бола нах бегбоахаш, пирех нах белабеш, цар лелабу ниць сага сий доадеш болга дІахьокхаш йола частушкаш лех, интермедеш уттаю агитпоезда юкъейоагІача, Нохч - ГІалгІайчен культура заслуженни болхлочо Медов Мустафас.

Культболхлоша наст - кхета эргайовх къахьегамхоша дахьа толамаш гойташ йола стендаш, царех я «Юрта боахам дегІаахара наькъаш», «Шоана, юрта боахама къахьегамхой» яхараш, иштта кийч а еш арахоц «къахьегама листокаш», «молнеш».

Цу балхо болхлоша дахьа толамаш наха дІадовзийтарал совгІа гІо ду социалистически ях шерагІа йоаржае. керттера декхараш белгалдаха, кхоачамбоацараш сихагІа дІадаха. Цу балхаш культболхлой віаштІехьдоал дикагІча болхлочуи дог хьаста, цул сий айде. тІехьаусачун эхь хетийта.

Юрташкарча агитбригадаша клубни а библиотечни а болхлошв къахьегамхой самукъдаккха дагахьа ю салеІара сайреваш.

Шоай балха говзал совйоакхаш, товеш, юрта боахама къахьегамхой хьашташ тІехь-тІехьагІа дикагІа кхоачашдеш, цар денал урзуттадеш хьабоагІа района культучреждений болхлой.

ЧІоагІа бехктовхамеча гІулакхага кийчлуш хилар тха культболхлой укх тІеххьарча хана. на дар селхан Грозне хиначе республиканскй отчетни концертаги кийчбалар. Грознерча болхлошта шоай говзал дІагойта кийчлуш самодеятельни артисташа пайда эцар фермашка. кхашка, предприятешка хулача віашагІкхетарех. ХІаьта района культболхлой отчетни концерт дика тІа а ийшар тройенски къахьегамхоша

Наьха культурин хьашташ кхоачийдеча ледарло гойташ дола культура ЦІеноиш а да районе. Хайра хІама деш яц Долаковерча юртарча культура ЦІен директор Мальсагова Александра, иштта во болх беш я Іаьлий-Юртарча культура ЦІен директор Евлоева Лейла а. Царна хьалхара из болх бе безаш хул районни агитпоезд. ХІаьта хІанз цар беча гайпара болх бар гаьна дарглдоаца гІулакх да.

М. АУШЕВ, Назрановски района культура отдела заведующи.

Культура хоамаш

ШОАЙ ГОВЗАЛ ГОЙТАШ

ХІара шоаттен кІиранаш деноцка Грознерча С. М. Кирова цІерагІча культурин салаІарен парне хаза йиш я вайнахьа ашараш, го йиш я тІах аьнна халхараш вай мехкарча кхыча къамий иллеш а халхараш а. Цига шоай говзал гойташ хул республика районий художественни самодеятельноста коллективаш. Грознецашта цар гойташ дола концерташ шоай тайпара отчетни а хинна дІаэттад. Масала, грознений хьажа торо хиннай Надтеречни, Наурски, Шелковской, Веденски, Шалински, Грозненски, Сунженски, Ачхой-Мартановски, Урус-Мартановски, Гудермесски районий художественни самодеятельноста коллективай программашка. ХІаьта самардийнахьа шоай концертни программаш гойтар Назрановски Малгобекски районаша.

Цу тайпарча отчетни концерташа дика хьагойт малагІча боарал тІа да самодеятельни артисташа шоай районий къахьегамхой культурин хьашташ кхоачашдар. ХІана аьлча, отчетни концерташка даакъа лаьцараш дукхагІча даькъе районашкарча агитбригадай доакъашхой боландаь.

КИНО ДЕН ХЕТАДАЬ

Цунна хетаяь я укх деношка «Юность» яхача Грознерча берий кинотеатре дІайолаенна ер бутт чакхбаллалца хургІола «Фаьлг» яха кинофестиваль. Шерий торо хургьа шоашта дезаденнача фаьлгий турпалашца віашагІкхета. Царех ба «Золушка», «Конек - Горбунок», «Лешвоаца Кащей» яхача фаьлгий турпалаш.

Цул совгІа, Грознерча деррига кинотеатрашка селхан дена ер кІира чакхдаллалца гойташ хургда наха дезаденна доле, кхы шаьхка а экранаш тІа гойтар цар деча хинна советски кинематографа дахьа фильмаш. Царех да Горьке, Довженко цІерагІча, «Мосфильм», «Ленфильм» яхача студеша оттадаь «Мимино», «Ярослав Мудрый», «Василий Буслаев» яха а кхыдола а картинаш.

С. ОСМАНОВ.

ДИКАЧА НАХАХ

ШИЙ БОЛХ БЕЗАБЕННА САГ

Назранерча № 1 йолча школе деннаш яр йиІиг Газдиева Света. Школера занятеш чакхъяьлча наст-наста йодар из Назранерча районни библиотеке. Фу дар а хаи, бакъла библиотекарех чІоагІа хьогар йиІиг, царна йовкъостал де кийча яр. Школа чакхъяьккха ха хьатІакхоач, хІаьта а хьалха санна йиІита дег чу бах библиотекара балхапара, книжкашцара безам.

Дийша яьнначул тІехьагІа Газдиевас лоархІ шийна дукхача хана деза дагадаьлар кхоачашде дагахьа балха яха. ХІаьта из йода а йода балха. Мичахьа балха йода яка хаттар укказа віалла хила йиш а яцар. Цо хорж Назранерча районни библиотека библиотекара болх. Цо дІаболабу ший болх книжкаш дешача наха гІулакх деча отделе. Библиотеке балха яхача цу чу мел дола книжкаш дешаргда аз, яхаш хинна йиІий уйла хуиалу. Из книжкаш ца дезаш, царех дог пкиха дацар. Дукхьад книжкаш а дешаш Іохайна агІа хая яцар, дийнахьа бІаьш бола нах чубоагІар, хІаьта уж боапача хана а бе болх кораболар.

Ха дІайода. баьда ший дега хеттача тайпара из болх дІабохьалац сона. аьнна хетар йоІа. Из дар практически знанеш яле а болх хьабе хов а теоретически знанеш ца хилар. Из Светас ше кхета а ду. Цудухьа ший балха ишта тІаьхуви йола Газдиева деша йода Грознерча культура-сердалон училище библиотечни гІулакх Іомадеча отделене. «Библиотекарь хила аьнна ль хиннай из» — салаш хиннад йоІах хьехархоий.

ХьатІакхоач эттара хозагІдола, гІозагІдола ди. Цунна хьалу библиотекара гІулакх карадерзадара тешал деш дола диплом. Из дл кхы а дуккхача хана йиІий дег чу дин ца луш даьхаргда. Цхьацца халонаш-м хІаьта а кийсора балха тІа. баькьда ший гІулакх дезаш хиларех цо уж эувцар. ХІаьта цунна дани а гІо-новкъостал деш, ца хорв хьоалаш, хьехаш луш яр библиотека заведующий йола Газдиева Марем, кхыбола опыт йола библиотекараш. ХІанз балха шаьрьенна, художественни, технически искусствах долча литература боьъоца йола пропагандист хинна дІаэттай йоІ. Аля леза, Газдиева Света укх тІеххьарча массехк шера книжкаш дешараштa гІулакх деча отдела заведующий йолаш, ший отдела хьалхашка латта декхараш тІехдика кхоачашдеш хьабоагІаш хилар.

Литературана пропаганда еча дакъе дукха болх бу Светас. ДукхагІча дакъе цар книжкаш дешараш ба Назранерча ГІ. Ахриева цІерагІча «Электроинструмент» завдца, трикотажни фабрика къахьегамхой, бахархой, школай дешархой. Цудухьа чувенача сага цул ханага я цул деша безам бар малагІа чулоацам болаш, малагІа жанр йолаш да а хьежа книжка лаха сиха гІо ду. хьехам лу дешарашта. Иштта керда хьаденача технически, художественни литература выставкаш кийчъю. Цу гІулакхо сихагІа дІакхочийт дешарашка керда книжкаш. Иштта кийчъю тайп-тайпарча специальностех болча болхлой денна хетаяь выставкаш, масала, «Трикотажника специалиста дн», «Ахархочун дн», иштта кхы дІахо я.

— Доккха дене а тхоай даакъа юкъедахьа лерхІ оахв вай мехка Кхачан программа кхоачашъеча, — йоах Газдиевас. — Из даакъа малагІа да аьлча, из да юрта боахаме болх беча наькъ хьашташ кхоачашдар, цига къаьстта а терках тІабохийт юрта боахама хетадь литература ма хулла чехкагІа болхлошта дІадовзийтара.

Дика гІо ду Газдиева Светас районни библиотекана чуйоагІача юрташкарча филиалашка болх беча библиотекарашта тайп-тайпара выставкаш, уголокаш мишта кийчнича бакъахьа хургьа дувцаш, дагайолаш.

Газдиева литература боакъоца йола пропагандист йолга гуш да цхьаькха цхьан хІамах а. Цо кулгалдеча отдела чуйоагІача читальни зале дІачуваьлча даци а дукха нах хул. хІаьта цига шоашта деча гІулакха раьза а хул уж. Хоза кийсъаь яла газетий, журналий подшивкаш. ХІаьта чубаьхкарашта дика гІулакх деш ба къона болхлой, царех цаІ — Светас ший балха опыт а знанеш а дІаенна йола М. Эсмурзиева, кхыбараш.

С. АРЧАКОВ.

КЪАХЬЕГАМА СЕМЕСТР

СОВХОЗА ГІО ДУ

Шоай дешара шу чакхдаьлча «Родина» яхача совхоза гІо де, баьцадараш, сом чуэца, тайп - тайпара хІамаш дІайийнача кхашка оасар де бахар июль бутт болаьдуча хана медучилища «Медик-83» яхача отряда доакъашхой.

ХІанз цар балхаш чакхдала гаргагІертад, раьза ба совхоза кулгалхой дешархошта. ХІана аьлча, шоаш болх беча юкъа цар чуийцад 1520 тонна баьцадараш, 485 тонн сом, оасар даьд тайп - тайпара хІамаш дІайийнача 360 гектар долча кхашка. Из кІезига болх бац.

Из болх баьр ва 350 дешархо. ХІаьта хьинаре къахьегаш, тІехдина толамаш доахаш хьабоагІа Сабедин Светлана Ивановнас кулгалдеш йола кхоалагІа отряд, цо денна нормаш тІехкхоачашъю 161 процент, цул дукха тІахьайнсац Нуьвиенко Екатерина Ивановнас кулгалду ялхлагІа отряд а.

Дешархошта шиъе масал гойташ хьабоагІа Х. Джандарова, З. Бибулатова, М. Нисангиреева, А. Литовкина, А. Кадырова, кхыбараш.

Ерригача отрядо беш болча балха итогаш ю хІара денна, хІаьта денна нормаш 150 процентал лоагІа хиннац цІаккха а.

Дика къахьегаш санна дика са е лоІ дешархоша, чакхйоах тайп-тайпара культурин мероприятеш. ди-юккъа кино гойт царна.

А. САЛИЕВ.

Редактора зам. М. М. ХАМХОЕВ.

Грознерча экранаш тІа

«ТІЕМА ХАНАРЧА ЗАКОНЕХ»

ТІема лира шераш дагалохиташ да режиссера Слабиневич Игора «Мосфильм» яхача киностуде оттадаь из цІн йола картина. Дувцаш дола хІама тІема хана Россе цхьан зІамигача городе хул. Вить саг дукхьалотт цига моастагІчоа. Царех хІараьар валар боккха трагеди а хиле дІаотт фильме. Уж боа вай эмалон ІотІехьала ераш дола тІийа моастагІчох лораеш. Из картина режиссера эггара хьалхара болх ба, хІаьта «Освобождение» яха киноэпопея лакхарах цунна еннаяр Ленински преми.

Цу фильме ролаш ловзаеш ба: О. Атеева, В. Широков, Б. Сморчков. Сценарий язьйраш ба Н. Арсеньева Е. Винокурови.

«ВАЛАЛЕХЬА ВОРХІ САХЬАТ ХЬАЛХА»

Иштта цІн тиллай шоай кердача фильмах ленинградски кинематографисташа — режиссера А. Везоткосен сценариста В. Акимовен.

Шеначa дег тІара доагІа доттагІаал, дуккхача наьха турпалал, саго шийна хьалхашка латта декхар кхетадар да фильме дувцар. Хала чов хул матроса Королева. Из хуа цхьан форда тІарча «Сильный» оалача тІема кема тІа хатар хиларах. ХІара минута бокхача маьхе хинай. Вертолетаца сихагІа тІакхача гІерташ воагІа райбольница хирург Шульгин. Матрос цо веравархах дуцаш да из картина.

Шульгина роль ловзаеш ва вовзаш вола актер. РСФСР заслуженни артист, СССР Пачхьалкхен преме лауреат Жариков Евгений.

«КЕРТТЕРА ТЕШ — КОМПЬЮТЕР»

Берий фильмаш дезарашта геттара а хозахетаргда аьнна хет из картина. Из оттадараш ба румынски кинематографисташ: режиссер — Д. Корн, сценаристаш — Р. Анесте Петреску, М. Димитриу. Цу картине да детектива мел дола хьисапаш — бус машинаш віашаккхетар, цига лор-невропотолог лаьрххІа вер, и. кх. дІ. Цу фильме ба зуламхой, тешаш, следователаш. Бакъда, керттера теш да венначун дукха гаьнна йоацаш кораль компьютер.

Фильме дІахо хулар довзаргда цунга хьежарашта.

ЮХА А ЭКРАНА ТІА

Юха а экранаш тІа гойтаргда 1976 шера свердловски кинематографисташа даьккха киноленти. Из оттадаь ба Д. Медведева «Са чІоагІа дараш» яхача книжках, фильма цІн а иштта я. Оттадаьр ва режиссер В. Реоргиев, сценарий язьйраш — А. Гребнев, А. Лукин. Цо дувц Советски Союза Турпалах, разведчиках Н. Кузнецовах.

Фильме керттера роль ловзаеш ва вовзаш вола латышски актер Г. Цилинский.

В. КОВАЛЕВА.

«Совтрансавто» яхача дунен халкъашта юкъерча автомобильни сообщенеи Керттерча управлене предприятешта юкъе Ленинградски яр — эггара йоккхагІа ярех цаІ. Карара пятилетка йолаелча дена «Совавто-Ленинграда» коллективо (цун машинаш лел Европа, Азе, Африка наькъашка) дІадихьад 800 эзар тонн гаргга тайп - тайпара мохьаш. Предприяте я низ бола тигачаш, ахприцепаш, цу дакъе рефрижераторш, деза мохьаш дІа-юха кхухьача контейнерашта йола шассеш, еза оборудовани дІа-юха кхухьа платформаш... Дукха хо йоаццаш дунен халкъашта юкъерча трассашка «Совтрансавто» эггара хьалха ленинградски водителаша араьккай лакха комфортабельность йолаш тешшаме йола керда даймехка «МАЗ-5432» яха тигачеш.

СУРТА ТІА: рейсагІа йолхаш я «МАЗ-5432» яха тигачеш.

С. СМОЛЬСКЕ сурт.

ТАСС фотохроника.

ХАЛКЪА ГОВЗАНЧИЙ КХОЛЛАМ

ГУРЖИЙ ХАЛКЪА ПРОМЫСЛАШ ЮХАДИЙНЪЯЛАР

ГуржегІа моттел кхыча моттигашка а шерра йовзаш я укхаларча халкъа говзанчаша еш йола тайп-тайпара хІамаш: кІувсаш, ферташ, догам даь дахчах хьаь хІамаш, дошо-дото хІамаш, аьшка тІа, цІаста тІа ду сурташ, топпара пхьегІаш, тІехкех ю хІамаш.

Алаани яха йоккха йовца лоамаш юрт дукхача хана дезаш цІн хеза я говза кІувсаш укказа масе цІагІа хІана даш аьнна дарна. Цар догам бІарг тІаотташ хул. Алванерча кул-говзача кхалнаха даь балхаш басараш майра, хоши леха а йистедаьнна сурташ долаш а да. ХІаьта ІПрона яха вож юрт цІн хеза я ший топпара пхьаранна. 200 гаргга долча цІено ноахалгара ноахалта луш хьаякь цу говзала къайленаш. Цар хьаль хІамаш цхьалха а, ший тайпара кеп йолаш а, сакъердаме догам долаш а хул.

— Белгалдаккха деза, — йоах «Солани» яхача сувенирий а халкъа промыслий а объединене керттерча художника Меликидзе Родама, — тхопа гІулакх лелаедраш, профессиональни художникаш а боацаш, халкъа говзанчаш хилар. Из даш-шегІа дац, хІана аьлча, итт шу совгІа хьалха хьаь йола «Солани» яха объединени декхаре оттаь яр гуржий халкъа прикладной лоархІа искусство юхадийнье. «Солане» деча балхий аьттув дарлхІа йиш я дуккхача хеа дена доцо цхьаранна пайда эцаш лелабаь «агати», «Іаьржа хьеракІийги» юха малхдеккхар. ХІанз республике юхаметтаоттадаьд лакха художественни лоархІам болаш йола хІамаш хьаьра къаьнара традицеш, — уж я Іаьржача топпарах ль пхьегІаш, металла тІара сурташ, «лурдин супра» оалаш дола култашца хьадаь кІамаш.

Объедиенне балха кулгалдеш художественни совет я, цунна юкъе даакъа лоацаш ба цІн хеза художникаш, этнографаш, историкаш. Уж ба Тбилисски художествай академе профессор Цицишвили Давиди, доцент Долидзе Гурами, халкъа кхоллама ЦІен керттера художник Габашвили Гурами.

Московски художественни промышленноста Іилматохкама института Іилман сотрудникаш юкъе а болаш экспедицеш ухийт «Солане» тайп-тайпарчи ГуржегІен районашка. Цар шоашта хьалхашка оттадаь декхар да халкъа искусство Іохалр. халкъа искусства къаьнарча Іаьдалга балхаш деш бола говзанчаш лахар, моллагІа эшаш йола художественни промысел дегІайоалаьра дешаш тахкар.

Араликхалехьа хьалагІа хІара хьаь йола изделн хьалхашка ях бокнъоца болча экзаменаторашта — «Солане» художественни совета членашта. Цар, цул художественни лоархІамга хьежаш тираж оттаю. республика торговле министерстваца дага а баьле, мах оттабу. ТІаккха, совето могаьнчи хІамай авторашца договор оттаду «Солане», говзанчашта эшаш йола бедали вечали тІаяль, хІаьта цар хьаьл кийча продукци фирмени тикашка дІайохьийт.

Сувенираш дукха хьаяра объединене Іалашгьий специализировани фабрикаш экспериментальни пхьовлеш, эггара кердагІа йола техника чу а латташ. «Солане» говзанчий балхаш го йиш я, Тбилисе эггара къаьначарех лоархІача XIX бІаьшерен стилах тоаяь йолча — Шардена улица тІа. Укказа я тха «Солане» говзанчий дукхача тайпара йола изделеш хьахьокхя выставкаш ю зал а. Каире Лейпциге, Бухаресте, Венис, иштта кхы дуккхача а дунен тІарча городашка хиннача халкъашта юкъерча йоккхача выставкашка дуккхаза дипломашца белгальяьла доно медалаш тийна я царех пхьараш.

Давид ИМЕДАШВИЛИ, АПН корреспондент.

ТЕЛЕВИДЕНИ

23 АВГУСТ II ПРОГРАММА

17.00 — Документальни фильм.
17.35 — «Дунен халкъашта юкъера обозрени» (гІалгІай меттала).
18.10 — «Нохч - ГІалгІайче гІолла».
18.30 — Кхачан программа — дерригача халкъа гІулакх. Агропромышленни комплекс болх беш я (нохчий меттала).

24 АВГУСТ II ПРОГРАММА

16.35 — Іилман - популярни фильм.
17.05 — Халкъа депутатий Советашка.
18.00 — «Бохнача маьхера тха». Іилман-популярни фильм.
18.10 — «Нохч-ГІалгІайче гІолла».
18.30 — Къахьегама коллективни дисциплинии «Вай хІаране грамдански декхар».

РАДИО

23 АВГУСТ

7.20 — Передачай программа. Хьаттамах бола хоам (эрсий меттала).
7.25 — «Юртара Іуйренаш» (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
8.23 — «Сердало» газета обзор.
8.30 — Передачай программа (нохчий меттала).
8.33 — Передачай программа (гІалгІай меттала).
8.36 — Иллеш, ашараш, халхараш (гІалгІай меттала).
9.15 — «Лаьттан кІоаргленаш каравезаю говзанчаш». Зарисовка (нохчий меттала).
9.30 — «Къона заманхо». Радиовыпуск (гІалгІай меттала).
10.00 — Передачай программа. Хаоттамах бола хоам (эрсий меттала).
10.01 — «Яхье керттера дархьадеш дар дина дара тІехь къовсам лоаттабар». Беседа (гІалгІай меттала).
10.16 — «Юрта боахама хьалхалаттачарна». Концерт (гІалгІай меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гІалгІай меттала).
18.30 — Хоамаш.

УКВ

19.00 — В. Авилинский. «Садневник». Радиопостановка.
19.14 — Л. Ошанин. «Хьа иллеш, комсомол». Музыкальни передача.
19.35 — С. Шарпев. «Лоацца дувцараш» (гІалгІай меттала).
20.10 — «Къона оазаш». Концерт.
20.54 — Халкъа тамех йола фантази.

24 АВГУСТ

7.20 — Передачан программа. Хаоттамах бола хоам (эрсий меттала).
7.25 — Кхачан программа — вахаре! «Илай тІара — тина тІа». корреспонденци (нохчий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
8.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.
8.30 — Передачан программа (нохчий меттала).
8.33 — Передачай программа (гІалгІай меттала).
8.36 — Симфонически музыка (нохчий меттала).
11.15 — «Социалистически декхараш. Мишта кхоачашду уж?» (гІалгІай меттала).
11.30 — Илли оал Дудаев Зелимхана (нохчий меттала).
15.15 — «Барттаннача дагаре». Радиовыпуск (гІалгІай меттала).
15.35 — «Ден тамаш» (эрсий меттала).
16.00 — Передачай программа. Хаоттамах бола хоам (эрсий меттала).
16.01 — «Дунен халкъашта юкъера обозрени» (нохчий меттала).
16.15 — Нохч-ГІалгІай ашараш (нохчий меттала).
16.45 — «КПСС социальни политика: керда саг кхиара дешашин». Беседа (эрсий меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гІалгІай меттала).
18.30 — Хоамаш.

Хьоьхинсан

Тахан республике гІоллен Грознен моршаш а йолаш, йоачан а йоацаш, малхбузехьара секунде 2—7 метр чІоагІа мух а хьехаш хилен фегара температура республике 20—25, Грозне 23—25 градус йІовхал йолаш хилен тарлу.

Кхоана хувцалуш моркхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, тайп-тайпарча оагІонашкахьара секунде 2—7 метр чІоагІа мух а хьехаш хилен фегара температура бийсана 12—17, дийнахьа 23—28 градус йІовхал йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителя — 2-85-07; бехктокхаш секретара — 2-84-88; отделаш: партийни вахара — 2-54-04; промышленностех транспортех — 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84; культура — 2-64-75; письмой — 2-85-64; корректоре — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-88; отделов: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-64-75; писем — 2-85-64; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувл шинарен, ерен, шоаттен деноцка

СФ00244. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 4170.